

TÜRK-İŞ

"Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu"

**"ÇALIŞMA YAŞAMINDAN
BEKLENTİLER" TOPLANTISI**

16 - 18 Nisan 2001

Kızılcahamam – ANKARA

veren bir varlık değil; devletten önce insan vardır, devletten önce emek vardır. Dolayısıyla insan ve emek devleti şekillendirmek zorunda, yoksa devlet onları değil. O yüzden devlete bakış açımızı da değiştirmemiz lazım. Devlet, bizim ülkemizde devlet babadır; ama o aynı zamanda arada bir tokatlayan bir devlet babadır. Bizim böyle bir devlet babaya ihtiyacımız yok. Bizim kendi kuyruğunu elimize geçirdiğimiz ya da boyunduruğunu elimize geçirdiğimiz ve istediğimiz gibi az-çok şekil vereceğimiz bir devlete ihtiyacımız var. İşte demokratikleşme, aslında bu demektir. Dolayısıyla bu eğitimi vermek lazım.

Ben, çok zor bir dünyaya baktığımızın farkındayım; ama önce zihinsel değişiklikten başlamak koşuluyla, yapabilecek şeylerimizin olduğunu da farkındayım.

Teşekkür ederim.

SUNUCU- Hocam, çok teşekkür ederiz.

Arkadaşlar, programımız çok sarktı, diğer hocalarımız da bekliyor. Saat 15.30'a kadar ara veriyoruz.

(Ara verildi)

İKİNCİ GÜN
17 Nisan 2001, Salı
BİRİNCİ OTURUM
"ULUSLARARASI GELİŞMELER ve TÜRK
SENDİKACILIĞI"

YILDIRIM KOÇ- Değerli arkadaşlar; sıkıntılı bir dönemde toplanıyoruz ve bu dönem, işçi hareketi olarak yaşadığımız en sıkıntılı dönemlerden biri olacak, 12 Eylül sonrası bile aratacak bir süreç. Bu nedenle, şu gelişmeleri birlikte tartışacağız. Onun için uygun görürseniz, önce şu programdan başlayalım. Sonra bu

96

Değerlendirmesi Sunuş Notu" adıyla 31 Mart tarihinde ne yapacaklarını biraz daha kısıtlı olarak da olsa ifade ettikleri bir belge yayınlandı. Bunun ardından Emek Platformunun eylemleri gelişti; onun ardından da 14 Nisan günü 30 sayfalık "Türkiye'nin Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı" adıyla Kemal Derviş'in geçen Cumartesi günü yaptığı basın toplantısında sunduğu metin ortaya çıktı. Biz, bu nedenle "karşımızdakiler ne yapmak istiyor, onu anlamaya çalıştığımızda; IMF'ye verilen niyet mektupları, IMF ile yapılan stand-by düzenlemeleri eskide kaldı, daha kötülerini geliyor, nisan ayında yenisi yapılacak.

Programın 4 ana belgesi var: 13 Mart tarihli genel strateji, 19 Mart tarihli basın toplantısı metni, 31 Mart tarihli Ekonomik ve Sosyal Konseye sunulan belge ve 31 Mart sonrası gelişen tepkiler karşısında tıraşlanarak ortaya çıkarılan ve henüz hepsinin açıklanmadığı ifade edilen bu son belge. Bu 4'ünü birlikte değerlendirmek durumundayız, bu 4'ü bir bütünlük oluşturuyor. Çünkü örneğin resen emeklilik konusu, bu ilk iki belgede var; yani 13 Mart tarihli belgede var, 31 Martta Ekonomik ve Sosyal Konseye sunulan belgede var. 31 Martta Ekonomik ve Sosyal Konsey toplantısı sırasında Genel Başkan Bayram Meral, yanında DPT Müsteşarı oturuyordu, onunla konuştu, tartıştı. Ondan sonra bu programda açıkça yer almıyor; ama gizli bir biçimde var. Bu nedenle karşımızdaki gücün ne yapmaya çalıştığını anlamak istiyorsak, tamamı henüz açıklanmayan ve ne yapacağını açıkça belirtmediği sadece şu son belgeye değil; 13 Mart, 19 Mart, 31 Mart ve 14 Nisan belgelerinin bütününe bakmamız gerekiyor.

Bu 4 belgede bizim TÜRK-İŞ olarak genel taleplerimize ilişkin olumlu hiçbir adım yok. Bizim temel taleplerimiz ne? Birincisi; biz, yıllardır demokratikleşme istiyoruz, çünkü demokratikleşme olmadan sorunlarımızı çözmemiz mümkün değil. Kaçak işçilikle mücadele istiyoruz; bu konuda hiçbir şey

98

program hangi uluslararası zemine oturuyor ve bu programda bize karşı yöneltilen saldırı, geçici bir saldırı mı? Yani 94'teki kriz sonrasında uygulamaya sokulan 5 Nisan Programı gibi kolayca atılabileceğimiz bir programla mı karşı karşıyayız; yoksa Kemal Derviş'in gerçekten söylediği gibi, -Kemal Derviş, programı sunarken yaptığı konuşmada, "düzen değişecek" dedi- çok köklü bir yapısal değişiklikle mi karşı karşıyayız? O nedenle, önce izinizle "yeni yapısal değişiklik ve düzen değişikliği" diye ifade edilen olay ne, "gemileri yaktık" denilen olay ne; önce bir hızla buna bakalım. Çünkü döndüğünüzde, il temsilcileri olarak şubeler size en fazla herhalde ne yapılacağını soracaklar; ne yapılacağını anlamak için, bu belgeyi iyi izlemek gerek.

Birincisi, bu yapısal değişikliğe ilişkin elimizde 4 belge var; bu 4 belgeye dayanarak karşımızdaki gücün ne yapmaya çalıştığını anlamaya çalışıyoruz. Bunların birincisi, geçen ayın 13'ünde, Hükümet daha oluşur oluşmaz, "Programın Genel Stratejisi" diye bir belge yayınladı. İnternet'te uğraşanlarımız varsa, oradan Hazine-sitesinden bulabilirsiniz. Başkanlar Kurulu Toplantısı sırasında başkanlara dağıtıldı. Programın genel stratejisi, Hükümet'in bu yeni yapı değişikliği konusundaki ilk resmi belgesi. Bu, geçmişte IMF'ye verilen niyet mektuplarından, yapılan stand-by düzenlemelerinden bazı noktalarda farklı, biraz daha açık. Bu, 13 Mart tarihli birinci belge.

İkinci belge, Kemal Derviş'in 19 Mart tarihli basın toplantısı. Kemal Derviş, daha acemiydi, Türkiye'de neyin söylenip neyin söylenmeyeceğini pek bilmiyordu, tepkiler daha ortaya çıkmamıştı; onun için 19 Mart'ta kafasındakileri bu resmi belgeye aktardı. Bu açık bir tavır, henüz uyanıklaşmadığı ve henüz uyarılmadığı dönemin belgesi. Üçüncü belge; 31 Mart'ta Ekonomik ve Sosyal Konsey toplandı, -Ekonomik ve Sosyal Konseye TÜRK-İŞ'ten 3 yönetici, bir de 2 uzman katılıyor- orada hizmete özel bir belge dağıtıldı. "Ekonomik Durum

97

yok. Halbuki geçmiş hükümetlerin kampanyaları oldu; bu kampanyalar başarılı oldu-başarısız oldu, ama kaçak işçilikle ilgili bir şeyler yapmaya çalıştılar. İşten çıkartmalarını durdurulması ve işten çıkarılan, özellikle özelleştirme nedeniyle işten çıkarılanların işe iadesi diye bir talebimiz var; en ufak bir şey yok. Sendikal hak ve özgürlüklerin genişletilmesi talebimiz var; bu 4 belgede de sendika adı geçmiyor. Yani bırakın bizim haklarımızı genişletmeyi, bu 4 belgenin hiçbirinde sendika lafı geçmiyor. Çalışma mevzuatının onaylanmış ILO sözleşmeleriyle uyumlu hale getirilmesi meselesi var; hiç söz edilmiyor. Zorunlu Tasarruf Fonundaki para bu belgelerde hiç yer almıyor. Birçok teşkilatımızın işçi alacakları var, o işçi alacaklarının ödenmesine öncelik verilmesi diye bir şey söz konusu değil. SSK prim tabanı arttı, hepimiz şikayetçiyiz, bunun geri alınması söz konusuydu; öyle bir şey söz konusu değil, aynen uygulandı gidiyor, o konuda bir şey yok. Sosyal devletten laf etmiyorlar.

Biz, Türkiye'deki bugünkü krizin temel nedeninin yolsuzluklar, hırsızlıklar olduğunu söylüyoruz. Yolsuzluklarla mücadele ve yolsuzluk yapanların ve yakınlarının malvarlıklarına tedbir konulması konusundaki talebimiz hiç dikkate alınmamış, öyle bir şey yok. Gümrük birliği ilişkisinin -birazdan anlatmaya çalışacağım- gözden geçirilmesini istiyoruz; çünkü 31 Aralık 95'te gümrük birliği oluştu, son 5,5 yıl içinde bu ilişkiden çok zarar gördük ve adamların da bizi Avrupa Birliğine alacakları falan yok. Bu işle biraz uğraşan biri olarak, bu gümrük birliğini de sizinle tartışmak istiyoruz. Biz, gümrük birliği ilişkisinin gözden geçirilmesini istiyoruz; adamların böyle bir niyeti yok. Seçim Yasası ve Siyasi Partiler Yasasının demokratikleştirilmesini ve ondan sonra son Başkanlar Kurulu kararımızda erken seçime gidilmesini istiyoruz; o konuda da bir şey yok. Yani temel taleplerimiz, bu yeni programın hiçbirinde yer almıyor, birincisi bu.

99

İkincisi, programda krizin nedeni olarak ne gösteriliyor? Biz, Türkiye'de krizin nedeni olarak yolsuzlukları, haksız kazancı, sermaye yanlısı politikaları ve saire hep konuşurduk. Bakın, insanların krizin nedeni olarak sundukları şeyler, neye karşı tavır alacaklarını açıkça ifade ediyor. Üçüncü sayfada; krizin nedenleri arasında, kamu sektöründeki aşırı istihdam politikası... Hani "resen emeklilik var mı, yok mu" diyenler için, "bu, programda yok" deyip umutlanan arkadaşlarımız için yol gösterici olsun diye. "Krizin Nedenleri" başlığı altında, "Kamu sektöründe aşırı istihdam politikası, verimlilikle uyumlu olmayan maaş ve ücret artışları..." Bu, her şeyi bitiriyor; "Krizin temel nedeni; kamu sektöründe çok istihdam var, yolsuzluklar, hırsızlıklar falan değil ve ücretler ve maaşlar yanlış uygulanıyor, verimlilikle bağlantılı değil." Buna göre krizden çıkmak için ne yapmak lazım; kamu sektöründeki fazla istihdamı azaltmak lazım. İsterseniz burada resen emeklilik diye yazın, isterseniz yazmayın; zaten aşağıda da o konuyu anlatacağım.

İkincisi, sosyal güvenlik kuruluşları, aktüeryal dengelerinin bozulması nedeniyle açıkların hızla yükselmesi. Yani biz, "SSK adam edilsin" diyoruz; burada tam tersine, "Sosyal Sigortalar Kurumuna kaynak aktarılmasın" deniliyor.

"Gerçek ihtiyacı karşılamayan tarımsal destekleme politikaları." "Tarımı göçertin" diyorlar. Bu Tütün Yasasını, Şeker Yasasını konuşacağız. Tarımın göçmesi, bizim çocuklarımızın yanı sıra, iş arayacak milyonlarca insan demek. "Ekonomik etkinliğe ters düşen müdahalelerle yönlendirilen yüksek maliyetle ve verimsiz olarak çalışan büyük bir KİT sisteminin varlığı." Yani krizin sorumlusu kim; işçiler, memurlar, tarım kesimi ve KİT; hırsızlar değil, namussuzlar değil, vatani satanlar değil, banka hortumlayanlar değil, banka alıp içini boşaltıp yurtdışına kaçan vatan hainleri değil filan... Buna göre krizin sorumlusu, -bunları aynen aktardığımız için, şu koyu yazılanlar, bu metinlerden aynen

100

işçilerinin her türlü kanunu hakları verilerek emekliliğe sevk edileceklerdir." Bunu 31 Mart tarihli belgede açıkça yazdılar ve aynı cümlelerle yazdılar: "İşletmelerin verimliliği ve etkinliği dikkate alınarak, emekliliği gelmiş kamu işçilerinin kanunu hakları verilerek, ... bu çerçevede sağlanacak. Bu çerçevede personel sayısı arttırılmayacak, fazla mesai, ikramiye ve prim gibi ödemelerde kısıntıya gidilecek; -'ikramiyede nasıl kısıntıya gidileceği tartışmalı; ama TEKSİF'ten Adnan arkadaşımızı burada, onlar toplu sözleşme sırasında 4 ikramiyenin 2'ye indirilmesi teklifini yaşadılar, henüz kamuda yaşamadık'- cari harcamalar kontrol altına alınacak, -'cari harcamalar demek, personel harcamaları demek'- yatırım harcamaları rasyonalize edilecektir. Tarımsal desteklemede kısıtlama yapılacak, sosyal güvencilikte filan falan..." Bunlardan çok net ortaya çıkıyor ki, zorunlu emeklilik gündemdedir.

Arkadaşlar; TÜRK-İŞ'te bir kaba hesaplama yaptık. 1995 toplu sözleşmeleri sürürken, hatırlarsınız greve gittiğimiz yıllarda kamuda ortalama kıdem yaklaşık 14-14,5 yıldı. Şu anda kamuda ortalama kıdem 18,5-19 yıl. 18,5-19 yıl. 18,5-19 yıl ortalama kıdem olduğunda, bazı teşkilatlarda sondajlar yaptık; bazı işyerlerinde 1/3, bazı işyerlerinde yani, emekliliğe hak kazanmış durumda. Zorunlu emeklilik uygulamasını toptan veya ödemelerde zorluk çekmemek için peyderpey yaptıklarında, kamu sektöründe 500 bine yakın arkadaşımız var, bu arkadaşlarımızın 1/3'ü ile yansı gidecekler. Mesela Tekelde şu anda 37 bin filan arkadaşımız var; yanılmıyorsam 17 bini gidiyor. Çok somut örnek vereyim: Ankara'da Köy Hizmetleri Bölge Müdürlüğünde 300 kişinin 240'ı gidiyor, 60 kişi kalıyor. Ankara belki kıdem yüksek, millet buraya geldi, diğer yerler daha bu kadar sıkıntı olmayabilir; ama şube başkanıyla oturduğumuzda, Ankara Bölge Müdürlüğünde 300 kişinin 60 kişisi kalıyor, bu zorunlu emeklilik uygulaması gelirse.

102

aktarılanlardır- kamuda işçi fazlası, memur fazlası, aldığınız yüksek ücretler, SSK'nın açıkları, -çok gidiyorsunuz, çok ilaç yazdırıyorsunuz- tarıma verilen destekler ve hepsinden de önemlisi, çoğumuzun çalıştığı işyerleri olan KİT'ler. "Bunlardan kurtulursanız kriz çözülür." Teşhisi koyduktan sonra tedaviye geçiyorsunuz. Teşhis ne? Teşhis; işçi, memur, tarımcı ve KİT, bunları ortadan kaldırırsanız krizi çözersin. Bu programın temel anlayışı bu.

Bu çerçevede zorunlu emeklilik ya da resen emeklilik olayına nasıl yaklaşıyor? Birincisi, zorunlu emeklilik diye bir şey yok, bunu kullanıyoruz ya da resen, kendiliğinden emeklilik diye bir şey yok, hukuken böyle bir olay yok. Ne var? Biliyorsunuz bizde iki uygulama olabilir; -bunu çok kullanıyoruz, ama hukukta böyle bir kavram olmadığı için söylüyorum- kamuda çalışan işçi olarak 1475/13'e göre benim çıkışı verir, bir seçenek budur. İkincisi, "ben, emekliliğimi isterim." Yani Türk iş hukukunda zorla emekliye sevk etme diye olay yok; ya beni 1475/13'e göre beni işten çıkarırsın, ya da ben emekli olmamı kendim talep ederim. Bunun avantajı nedir? Kamuda çalışan için, emekliye ayrıldığında oturacağı yer farklıysa bir harcırah alıyor, onun için kıdem tazminatı artı harcırah oluyor. Bir de borçlanma olayı ve o sürenin kıdem tazminatını alabiliyor. Eğer 13'e göre çıkarırsa bunlardan yararlanamıyor, ama ihbar süresinin ücretini alıyor. O nedenle genellikle askerlik borçlanması da olduğunda ve harcırah da olduğunda, bana diyorlar ki, "Kardeşim, senin artık emekliliğin geldi; ya seni 13'e göre atacağız ya da kendin dilekçeni ver" ve dilekçemi veriyorum, zorunlu emeklilik denilen olay bu. 14 Marttaki belgede bu çok açık olarak ifade edilmiştir.

14 Marttaki belgenin "Zorunlu Emeklilik" başlığına bakarsanız, orada çok açık şunu yapıyorlar: "İşletmelerin verimliliği ve etkinliği dikkate alınarak, emekliliği gelmiş kamu

101

Eğer resen emeklilik yürürlüğe girerse, bizim toplu sözleşmelerde bir şey almamız mümkün değil. Yarıya yakın bir iş kaybı olacak ve müthiş bir panik olacak. Bu nedenle, bizim şu anda birinci kavga alanı zorunlu emekliliktir. Birinci mesele, resen emeklilik. 13 Mart ve 31 Mart toplantılarından sonra, Bayram bey, yanında oturan DPT Müsteşarına, "bela mı arıyorsunuz" dedi. DPT Müsteşarı da "Başkan, bunu sizin tepkinizi ölçmek için buraya yazdık" dedi. Şimdi yazmadılar, ama uygulayacaklar.

İşçi ücretleri ve memur aylıkları hakkında ne düşünüyorlar? Bu konuda da 14 Mart tarihli belgede 4 kıstas getiriyorlar. Şu 4 kıstası çok akıllıca uyguladılar; 4 kıstas şu: Birincisi, "Kamu işçilerinin ücretleri, istihdam kaybına yol açılmadan, 1999-2000 dönemini kapsayan toplu sözleşmelerde sağlanan artış..." Bu ibareyi daha sonra çıkardılar. Diyor ki, "Eğer 1999-2000 döneminde satın alma gücünü arttırdıysan, sana para vermiyorum." İkincisi, "Bütçe imkânları..." Üçüncüsü, "Kamu işletmeleri ödeme kabiliyeti..." Dördüncüsü, "Kamu kesimi çalışanları arasında ücret adaleti gözetilerek..." 31 Martta, "İstihdam kaybına yol açılmadan" ibaresini çıkardılar. Onun ardından, bu son programda da "Kamu işçilerinin ücretleri, 99-2000 döneminde toplu sözleşmede sağlanmış olan reel artışları, kamu kesiminde ve kamu çalışanları arasında ücret adaletini gözetilecek şekilde ayarlanacaktır; her kesimin bugün göstereceği fedakarlık filan" diye gidiyor.

Biz, bunların ne anlama geldiğini nerede gördük? 11 Nisanda Keçeciler, TÜRK-İŞ'i ziyaret etti ve Keçeciler, TÜRK-İŞ Yönetim Kuruluna şu metni verdi. Bu metinde ne öngörüyor? Basın bir bölümünü yanlış aktetti, sanki 4 üncü 6 ayda eksikler, kayıplar giderilecek diye; yalan, yok öyle bir şey. Şu belge, Keçeciler'in verdiği belgenin orijinalinin fotokopisi. Ne öngörüyorlar; öngörülen şu: Çoğu arkadaşımız kamuda çalışıyor;

103

kamuda çalışan arkadaşlarımızın bir bölümü 1.1, bir bölümü 1.3'te sözleşme yürürlükleri var. 1.1'den gidelim: 1.1. 2001'de sözleşme yürürlüğü başlayan arkadaşımız son zammını ne zaman aldı; 1.7.2000 tarihinde son zammını aldı. Bu arkadaşımız şu an 6 ay alacaklı. Bu 6 ay enflasyon kaybı yüzde 18'di, 1 Ocak itibarıyla; yani şuradan 31.12.2000 tarihine kadar yüzde 18'lik bir enflasyon nedeniyle kaybı var. Gelir vergisinin birinci dilimindeki artış enflasyonun altında artırıldı, yüzde 12 artırıldı; özel indirim tutarı az artırıldı, sosyal sigorta prim tabanı çok artırıldı. Bütün bunların getirdiği kayıplar yüzde 23'ü buluyor. Bu, 99 Ocak'tan 2000 sonuna kadarki dönem değil, son 6 aydaki kayıp.

Esasında doğrusunu isterseniz, bunun 3-6 aylık döneminde ciddi bir kazancım var ve benim ciddi kazancım 4 üncü 6 aylık dönemin kaybını telafi ediyor, kötü değilim. Ancak o dönemleri toplu sözleşmemde dönem dönem almışım; benim şimdi alacağım, son 6 aydaki kayımdan kaynaklanan yaklaşık yüzde 23'lük bir oran. Hükümet diyor ki, "1.7.2000-31.12.2000'i unut. Artı 1.1.2001'den 15.7.2001'e kadar sana sadece haziran ayının enflasyon farkını vereceğim; yani 12,5'lik sürenin 11,5 ayını unut." Şu anda istenilen bu. Ondan sonra da "her ay, bir önceki ayın enflasyonu oranında bir zam vereceğim" diyor. Ancak 11,5 ay zamsız çalışmış olacağım; 1 Temmuzda alacağım paramı, 15 Temmuz 2001'e kadar zam yok, 15 Temmuz 2001'de de vereceği geçmiş 6 aylık dönemin kaybı ve şu 6 aylık, ikinci 6 aylık dönemin kaybı değil, sadece 1 aylık enflasyondur.

97'de hatırlarsınız; Eşelmobil uygulamasına geçildiğinde, hiç olmazsa önce bir zam aldık, o zaman sonra 5 ay zam almadık. Yürürlüğü 1.1 olanlar, Temmuz ayında yüzde 2,6 zam aldılar; yürürlüğü 1.3 olanlar 1.9'da ağustos ayının enflasyonu yüzde 6,2 idi, yüzde 6,2 zam almıştı. Ancak orada hiç olmazsa ocak ayında ya da mart ayında bir miktar bir zam almıştık; ona rağmen 97 sözleşmelerinde bizim bir grubunun yüzde 28, bir grubunun

104

basit gibi gözüküyor; ama bence çok basit değil. Yani daha önce Nevzat Erca'nla Bekir Sami Dağcı, 95 grevleri sırasında gelip yüzde 5,4'lük yıllık teklifi verdiklerinde, teklif diye verdiler ya da daha önce, Sayın Erbakan döneminde teklif aldığımızda, teklif diye geldi. Bunlar ilk defa, sanki anlaşma yapmaya hazırız; yani ne kadar büyük densizlik... Böyle "Anlaşma Protokolü" diye bir metinle geldiler. Demek ki derdimizi tam anlatamamışız; yani bunu umut ettiler. Anlaşma protokolü diye Mehmet Keçeciler, yanında TÜHİS'in ve KAMU-İŞ'in genel sekreterleri Naci bey ve Ahmet Ateş'le geldi; sanki biz o gün toplu sözleşme imzalayacaktık.

Ücretlerde, demin söyledim ya programda ne var, 99-2000'deki kazancımız, bütçe imkânları, işyerinin imkânları ve kamu sektöründe işçi-memur dengesi falan... Sonucu bu, onun anlattığı husus bu. Bir dönem şu hususu tartışıyorduk ve anlatmaya çalışıyorduk, "böyle değil" diye: Bir dönem, "acaba bize hedeflenen enflasyonu mu verecekler, gerçekleşen enflasyonu mu?" Geçin arkadaşlar, o dönem bitti, öyle hedeflenen enflasyon falan yok, sıfır; yerse, yedirilirse, bu.

SALONDAN- Ne olacak? İnsanlar bilsinler...

YILDİRIM KOÇ- Bunun cevabı Kızılay'dır, Türkiye'yi miting alanına çevirmek.

SALONDAN- Başkanlar Kurulu bildirisinde var ve "reddederiz" diyor.

YILDİRIM KOÇ- Başkanlar Kurulu bildirisinde de şöyle geçti: "TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, Hükümetin kamu kesimi toplu sözleşme teklifini tartışmaya bile değer kabul etmeyerek sıfır zam önerisini reddetmektedir." Ancak bunun cevabı Kızılay'dır, bütün Türkiye'yi Kızılay'a çevirmek. Artı tartıştığımız bir konu var; Başkanlar Kurulu bildirisinin son cümlesi şöyle: "TÜRK-İŞ, Türkiye'nin içinde bulunduğu çok zor şartların aşılabilmesi

106

yüzde 31 kaybı vardı, biz onu 99'da çıkardık. Bu adamların bize önerdiği; "şu 6 ayı unuttun" bu 6 ayın da, 6,5 ayın da, sözleşmenin zammını 15 Temmuzda uygulamaya sokuyor, 1 Temmuzda değil. "Bu 6,5 ayın da 5,5 ayını unuttun, bir aylık enflasyon oranında size para vereceğim" diyor, bu teklif bu. Peki sonra ne olacak? Eğer toplu sözleşmenin 19 uncu ayının zam oranında büyüme oranının yüzde 0,5'i eklenecek; yani ekonomik büyüme yüzde 3 olursa, yüzde 3,3 ekleyecek. Ekonomik büyüme yüzde 5'i geçmez, yüzde 3-4'ü ancak bulur, şu an gerileme var. Eğer 2002 yılında ekonomik büyüme gerçekleşirse, bizim toplu sözleşmenin 19 uncu ayında gerçekleşen ekonomik büyümenin yarım puan üstünde bir ek zam verecektir. O "kayıpların telafisi" filan diye gazetecilerin yanlış anlattığı olay bu.

İki; söyledikleri ne? "Kamu kesimindeki bu anlaşmanın özel kesime de örnek olmasını diliyoruz. Kamudaki bu uygulama, özeldede örnek olacak." Üç; parayla bağlantılı ödemelerde, "biliyorsunuz bir grup ödememiz yevmiyeyle bağlantılıdır; onların hiçbirinde artış yok" maktu ödemeler ücret zammı oranında arttıracak; yani maktu ödemelerde de hizmet, örneğin öğretmenlik zammı Karayollarında şu kadar kuruşsa, 1 Temmuzda neyse, 14 Temmuz 2001'de de o, 15 Temmuz 2001'de öğretmenlik zammını yüzde 3 arttıracaksınız." Bu, adama küfür gibi geliyor arkadaşlar. Ardından diyor ki, "İşçi sendikaları tarafından yeni getirilen teklifler, toplu iş sözleşmelerinde yer almayacaktır, hiçbir yeni teklif getirmeyeceksiniz." Keçeciler'in 11'inde verdiği ve yarın TÜRK-İŞ'ten cevap beklediği toplu sözleşme teklifi bu.

Bir de çok acayip bir şey var, bu ilk defa başımıza geliyor. Ben, yıllardır bu kamu kesimi toplu sözleşmelerini, Yönetim Kurulunun görevlendirdiği kişi olarak hükümlere görüşmelere katılan biriyim. İlk defa terbiye sınırlarını zorlayan bir anlaşma protokolü diye geldiler, daha önce teklif diye gelirlerdi. Bu çok

105

amacıyla, diğer toplum kesimleri ve kuruluşlarıyla işbirliği içinde, siyasete doğrudan müdahale edecek girişimleri hazırlamalıdır." Bu da tartışacağımız, daha önce 92 Genel Kurulunda aldığımız bir karar vardır, 95'te aldığımız bir karar vardır. Ben bunları anlattıkça, Ahmet Kılıç, -benim 16-17 yıllık arkadaşım- kafasını öne eğip, "yine aynı numaraları anlatıyorsun" diye gülüyor; bu defa öyle değil, daha ciddi.

Arkadaşlar; iş gerçekten ciddi. Devam edelim; çünkü bu olay bitmiyor. Özelleştirme geliyor, çok ciddi bir biçimde geliyor. Özelleştirmeyi konuşacağız; bence çok önemli ve özelleştirmeyi çoğumuz yanlış tartışıyoruz. 14 Mart belgesinde, "Enerji sektöründe devam etmekte olan liberalizasyon, serbestleştirme süreci, süratle ve kararlılıkla yürütülecektir. Türk Telekom özelleştirilecektir; Türk Havayolları, Tekel ve şeker fabrikaları başta olmak üzere, Özelleştirme İdaresi Başkanlığının mevcut portföyünde bulunanlar özelleştirilecektir" diye başlıyor. 31 Martta bu olayı tekrarladılar.

Şu programda özelleştirme çok kapsamlı. Bakın, bu programda özelleştirme neleri içeriyor: Öncelikle ne var, ne yok, satıyorlar. Kemal Derviş, basın toplantısında, özelleştirmeyi nasıl yapacaklarını biraz daha açık anlatmış, daha geniş kapsamlı bir tablo çizmiş. Birincisi Şeker Kanunu; Şeker Kanunu, eğer Sayın Cumhurbaşkanı onaylar, yürürlüğe girerse, 2 yıl sonra Türkiye'de şeker fabrikası filan kalmayacak. Çünkü şöyle bir durum söz konusu: Bu ülke kurulduğunda, emperyalistlere karşı milli kurtuluş savaşıyla kuruldu. O zaman şekerimiz dışarıdan getiriyordu ve bu ülkeyi kuranlar, -üç beyaz vardı; bez, un ve şeker ihtiyacının bu ülkede karşılanması- şeker fabrikalarına çok büyük önem veriyorlardı. Türkiye'de şekerin fiyatı yaklaşık 500 dolar. Amerika'nın elinde çok büyük şeker stokları var. Amerika'da şekerin fiyatı 1 000 dolar; ama Amerika, elindeki şeker stokunu tüketebilmek amacıyla uluslararası piyasalara 200 dolardan

107

şeker veriyor. Yani Amerika'nın 10 milyon ton şeker stoku olduğundan söz ediyor.

Şeker Kanunu ile oluşturulacak kurul, tamamıyla işverenlerin kontrolü altında; arkasından da şeker fabrikaları özelleştirilecek. Bu yeni programla 6 aylık süre falan tanıyorlar. Şeker fabrikalarının özelleştirilmesinin önü açılacaktır ki, başka yerde 6 aylık süre tanıyor. Şu anda 460-500 bin dolayında şeker pancarı üreticisi aile var.

Şekerpancarının özelliği şu: Çevreye zarar vermiyor; şeker kamışı çevreye zarar verir. İkincisi, şeker pancarından şeker üretiyorsunuz ve onun yanında küspe ile hayvancılığın gelişi, Avrupa'ya bağımlı olmuyorsunuz, melasından mayanızı üretiyorsunuz ve alkolünüzü üretiyorsunuz. Yani şekerpancarı dediğinizde, petrol gibi; petrole sadece benzin üretip geri kalanını atmıyorsunuz; plastiği var falan... Şekerpancarı dediğinizde; şekerpancarı, sadece şekerle sınırlı olmayan katkıları olan, çiftçiyi 6 ay meşgul eden, -buğday tarımı gibi değildir- birçok alanda ülke ekonomisine katkıda bulunan bir şey. Şekerpancarı üretimini durdurduğunuzda, maya üretiminde dışarıya bağımlı olursunuz, alkol üretiminde dışarıya bağımlı olursunuz; hayvancılığın zaten göçtü, iyice göçecektir.

Bu Şeker Kanunu şu anda Meclisten geçti; Sayın Cumhurbaşkanı da onaylarsa, ilk başta ne olacak? İlk başta şeker fiyatları şu anda 500 dolar seviyesindeyken Türkiye'de, 300-350 dolar seviyesine inecek. Bizim bir sürü garibanımız da, "Aman ne kadar da iyi oldu, bakın şeker fabrikaları özelleştirildi" diyecek; 3 yıl sonra şeker 900 dolardan yiyeceğiz. Ondan sonra da köylüye git, "şekerpancarı üret, eski şeker fabrikasının işçileri nerede, çoğu emekli oldu, hepsi kapandı, şu fabrikaları çalıştırılmı" dediğinizde, o imkân kaçmış olacak. Yani şekerde yaşanan olay budur.

108

özelleştirilenlerde, eskiden Türkiye'de hayvancılık bayağı gelişmişti 60-70'li yıllarda, dışarıya hayvan kaçırılırdı, hatırlayın. Ben 50 yaşındayım, ya benden büyüksünüz ya da 2-3 yaş daha gençsiniz; eskiden Türkiye'den İran'a hayvan kaçırılırdı, Türkiye'den Irak'a ve Suriye'ye hayvan kaçırılırdı. Bizim gençliğimizde değil, 15 yıl önce; niye? Yem fabrikaları devletindi, hayvancılığı teşvik etmek için ucuz yem satardı; Avrupa'da olduğu gibi, Amerika'da olduğu gibi.

Süt Endüstrisi Kurumu devletindi. Hayvancılık yapan kişi, sütünü satacağı zaman, önce SEK'in alım fiyatını öğrenirdi, sonra gidip tüccara bakardı; tüccarınki daha yüksekse tüccara satardı, yoksa SEK'e satardı. Hayvanını kesime göndereceği zaman, Et-Balığın fiyatını öğrenirdi. Bunlar özelleştirildi; Türkiye'de hayvancılık göçtü. Göçerten kimdir; Avrupa'dır, Avrupa'nın elinde et fazlası var, Avrupa'nın elindeki et fazlasını yiyoruz şimdi. Deli danaları yedik, "kömür" diye bizim eskiden bildiğimiz şeyleri "bufallo" adı altında kakaladılar buralara. O yediğimiz salamin, sucuğun içinde Allah bilir ne etler var?..

Arkadaşlar; vatana ihanet, sadece Yunanlıya askerî sır satmak mıdır? Vatana ihanet sadece öyle almayın. Tabii bayrağım dalgalanacak; ama "bayrağımı dalgalandıracam" diyenler, benim bu köylümü çökertiyorlarsa, onun o "bayrağımı dalgalandıracam" lafına da inanmıyorum arkadaşlar. Yani böyle iki laf edip, "benim bayrağım..." Tabii ki benim bayrağım dalgalanacak; ama benim bayrağımın orada dalgalanabilmesi için, köylümün karnının doyması lazım. Özelleştirme, Tütün Kanunuyla gelecek.

Doğalgaz Kanunu çıkıyor. Şimdiye kadar doğalgazın Türkiye'ye getirilmesi, tekel durumunda devletin elindeydi; devletin elinden çıkartıyorlar. Doğalgaz Kanununa göre, BOTAŞ'ın doğalgaz ithalatı, iletimi, dağıtımı üzerindeki tekel hakkı kaldırılıyor ve her şey özelleştiriliyor.

110

İkincisi; şu 15 tane ünlü kanun var ya Türkiye'yi kurtaracak, tütün geliyor. 550-600 bin aile tütünle geçiniyor. Şekerpancarında hiç olmazsa şeker pancarı ekilen arazide başka alternatif ürün üretebilirsiniz. Bizim tütünümüz, Türk tipi tütün, çorak toprakta yetişir, alternatifi yoktur; tütün zaten toprağı bitirmiştir, orada başka bir şey de yetiştiremezsiniz. Tütündeki olay nedir? Amerika'da sigara kullananlara uyuşturucu bağımlısı muamelesi yapıyorlar ve ellerinde çok büyük tütün stokları var. Yıllardır bizi o Marlboro'suyla, Parlamento'yla falan kocaman yapraklı Virginia ya da Burley tipi tütün dedikleri tütüne alıştırdılar. Bizim şark tipi tütünümüz, Türk tipi tütünümüz sadece Maltepe'de ve Samsun'da kullanılıyor, onda da yüzde 85 oranında kullanılıyor. Bizi 2001'lere bile alıştırmak için tütüne alıştırdılar. Türkiye, eskiden dışarıya net tütün satardı; şimdi Türkiye'nin sattığı tütünden daha fazla tütün Amerika'dan getiriyoruz.

Tekel özelleştirilirse ve Tütün Kanunu çıkarılırsa, 550 bin dolayında tütün üreticisi açılır. Tekel özelleştirilirse, o Tekelde - hatırlar mısınız, BAF, Maltepe ve Samsun sigaralarının isim hakkını almaya çalıştı- Türkiye'de üretilen ve satılan tütünde şark tipi tütün konulmayacaktır, yüzde 15'lik katkı maddesi olarak kullanılacaktır, dışarıdan Amerika'nın elindeki stok fazlasını burada kullanılacaktır ve Türkiye'de tütüncülük ölecektir. Türkiye'de tütüncülük öldüğünde, 550 bin aile açılır; bir kısmı teröre gidecektir, bir kısmı Cumhuriyet düşmanlarına gidecektir, bir kısmı bölücü olacaktır, bir kısmı fuhşa yönelecektir, bir kısmı hırsızlığa, vurgunculuğa falan dönecektir, bir kısmı da fabrikaların önünde "Ağabey, ne verirsen çalışırım" diyecektir. "Ağabey, ne verirsen çalışırım, karnımı doyur yeter" denildiği yerde de kimse üç kuruş zam vermez arkadaşlar. Özelleştirilmenin ikinci ayağı bu.

Bunu daha önce nerede yaşadık? İlk özelleştirilen yerler nelerdi? Süt Endüstrisi Kurumu, Et-Balık Kurumu, Çimento... Bakın, şu üçü niye önemli? İlk özelleştirilen bunlardır; ilk

109

Arkadaşlar; Türk Telekom özelleştiriliyor ve sanki çok böyle milliyetçi insanlarmış gibi, bunun yabancılara blok satış oranı yüzde 51'in altında olacaktı. Adamlarla pazarlığı biliyorsunuz; yüzde 34'e adamları razı etmek için, "Size yüzde 34 verelim; ama yönetiminde esas belirleyici konumda siz olun" kabul edildi. Bir ülkenin iletişim haklarını yabancılara teslim etmek nedir? Bunun içinde askerî haberleşmesi de vardır, istihbarat haberleşmesi vardır ve bunları yabancılara teslim ediyorsunuz, özelleştirme dediğimiz bu. Sivil Havaçılık Kanunuyla da benzer şey getiriliyor. Özelleştirme, sadece "ucuza gitti, yağma, talan" değil; özelleştirme, sosyal devletin yok edilmesidir, ulus-devletin, milli devletin yok edilmesidir ve bu nedenle son derece önemli. İşçi sınıfı olarak bizim açımızdan önemli; ama bu ülkenin birer vatandaşı olarak, başka gidecek yeri olmayan insanlar olarak önemli, bu ülke elden gidiyor. Elektrik Kanunu çıktı; Elektrik Kanunu çıktıktan sonra, bunun adımları yavaş yavaş geliyor.

Son Başkanlar Kurulumuzda çok açıkça şu yer aldı: "Özelleştirmeler durdurulmalıdır." Yani öyle özelleştirilmenin şusu busu değil. Son Genel Kurulumuzda alınan kararlar var; şu kararlarda Acil Talepler Bildirgesinde, "Bizim temel talebimiz; özelleştirme durdurulmalı, kamu kesiminin sorunları, işçi ve işverenlerin katılımıyla çözüme kavuşturulmalıdır." Bu, 99 yılı 1.5 aralığında yapılan 18. Genel Kurulda alınan karar. Temel taleplerimizden birisi şuydu: Özelleştirilen kuruluşlar, biliyorsunuz 404 sayılı Yasaya göre özelleştiriliyor ve devlet memurlarına, o kamu kurum ve kuruluşlarında özelleştirme süreci içinde başka kamu kuruluşlarına geçme hakkı tanınıyor. Bu nedenle bizim, gerek Başbakan'a sunduğumuz taleplerde, gerek Cumhurbaşkanı'na son sunulan talepte ve tüm gündemde, "Özelleştirme durdurulmalı; ama eğer durdurulmıyorsa, hiç olmazsa özelleştirilen yerlerdeki arkadaşlarımız, memurların sahip olduğu güvenceye sahip olsunlar" talebini dile getiriyorduk.

111

Bu 13 Mart tarihli belgede adamlar diyor ki, "Özelleştirme kapsamındaki kuruluşlardan, fonlardan ve döner sermayelerden konsolide bütçe kapsamındaki kurumlara ve KİT'lere kesinlikle işçi nakli yapılmayacaktır." Konsolide bütçe dediği, genel bütçe ve katma bütçe. Yani özelleştirilen kurumlardan hiçbir kişi, yatay geçişle kendini sağlama alamayacak. Bunu 31 Martta da söylediler; şu son bölgede adı geçmiyor, ama adı geçmediği için yapılmayacak değil, adamların yapacakları 4 belgede açığa çıkarılıyor.

Bir başka ciddi konu var; uluslararası tahkim... Bu ülke, emperyalistlere karşı bir milli bağımsızlık savaşıyla, istiklal savaşıyla kuruldu. Bu istiklal savaşı öncesinde, Osmanlı döneminde, Türkiye'de çalınan bir tüccar, bir Türk'le anlaşmazlığa düştüğünde Türk mahkemesinde yargılanmıyordu; o yabancı hangi ülkenin vatandaşıysa, onun konsolosluğunda, onun hâkimlerinin geldiği mahkeme kuruluyordu. Türkiye topraklarında benim vatandaşım, Türk, gidip Fransız Büyükelçiliğinde Fransız hâkiminin karşısına çıkıp yargılanıyordu. Cumhuriyet bunu sona erdirdi, istiklal savaşıyla yargı bağımsızlığını aldı. Bu Hükümet geçen yıl ne yaptı, biliyor musunuz? Türklerle yabancılar arasında bir anlaşmazlık olduğu takdirde, buna Türk mahkemeleri bakamayacak, Anayasayı değiştirdiler. Teknik ifadeyle, imtiyaz sözleşme ve şartlaşmalarında; yani elektrik, gaz, su, otobüs, metro, raylı taşımacılık; bunlarda bir Türk şirketiyle Türk Hükümeti arasında bir anlaşmazlık oldu, yabancı şirket geldi; bu yabancı şirketle anlaşmazlık olduğunda, Danıştay buna karar vermeyecek, Türk yargısı karar vermeyecek. Nereye gidecek; Dünya Ticaret Örgütüne gidecek. Dünya Ticaret Örgütünde kim hakim; Amerikan sermayedarları, İngiliz sermayedarları, Japon sermayedarları. Buna uluslararası tahkim deniliyor, bunu Anayasaya koydular.

112 .

habercisi mi, yoksa rastgele bir olay mı? Bunu değerlendirmek için olayın bütünlüğüne bir miktar vakıf olmak gerekiyor. Bu, baharın habercisi değil, belki kara kışın habercisi; bu rastgele bir soğuk değil, bu çok kötü bir soğukun daha ilk adımı. Yani daha yaşadıklarımız, yaşayacaklarımızın küçük bir bölümü ve biz daha yaşamadık. Esnafın anası ağlıyor. Bir memur arkadaşla, memur sendikalarından birinin genel teşkilat sekreteriyle konuşuyorduk. Dedi ki, "Geçen gün esnafın biriyle konuşuyorum; adam dedi ki, 'biz size eskiden acırdık, şimdi siz bize acıyın; çünkü hiç olmazsa siz az da olsa düzenli maaş alıyorsunuz, biz hiçbir şey yapamıyoruz.'" **SALONDAN-** Onlar gelmiyorlar...

YILDIRIM KOÇ- Hep şunu anlatıyorum: Mehmet Çelik arkadaşımız, -Kastamonu İl Temsilcimiz ve Kastamonu YOL-İŞ 1. Nolu Şube Başkanı- Kastamonu'ya eğitime gittiğimizde bana bir tane levha verdi. Hep onu hatırlatıyor, bir yere de yazdım. 95 grevleri sırasında Kastamonu'da YOL-İŞ şubeleri, "Grevdeyiz, bize destek verin" diye bir levha hazırlamışlar. Esnaf asmamıştı değil mi, yanlış hatırlıyorum.

MEHMET ÇELİK- Kara listeye alırlar diye asmamışlardı.

YILDIRIM KOÇ- Kara listeye alırlar diye asmamışlardı. Şimdi esnafın anası ağlıyor. İkincisi; 95 grevleri sırasında çiftçi bizim yanımızda değildi. Türkiye Ziraat Odaları Birliği Başkanı Faruk Yücel'le geçen yıl konuşuyorduk; dedi ki, "Bizimkiler, sizinkileri 95'te dövmüştü." "Hayırdır, ne zaman?" dedim, benim de haberim yoktu; -TARIM-İŞ'ten arkadaş vardır. TİGEM'lerde, birkaç yerde 8 Eylül 95'te greve çıkmıştınız, diğer kesim, büyük kitle 20 Eylül'de greve çıktı; ama tarımcılar erken çıkmıştı. BASİSEN'in sigortacıları 7'sinde çıktı, 8'inde TARIM-İŞ çıktı. O nedenle grevi en uzun yapanımız tarımdı. Ekim ayının ortalarına doğru, protokol imzalanıp grevler bitmişti. Ekim ayının ortalarına doğru,

114

Yeni programda ne deniliyor, biliyor musunuz? "Doğrudan yabancı sermayenin Türkiye'ye girişini hızlandırmak amacıyla, daha da önce de Anayasada yapılan değişikliklerle getirilen uluslararası tahkim imkânıyla ilgili gereken kanun çıkarılacaktır." Anayasada gerekli değişiklik yapıldı; ama gerekli kanun daha çıkarılmamıştı, "bunu da çıkaracağız" diyorlar. Bütün bunlardan sonra, enflasyon 2001 yılı için yüzde 52,5, 2002 yılında da Allah kismet ederse yüzde 20 olacak. Bizim de ağızımıza bir parmak bal çalıyorlar; "Size İş Güvencesi Yasasını çıkaracağız" diyorlar. Ancak daha bugün bir yetkiliyle görüştük; -Yaşar bey çok samimi olarak çalışıyor; mesela Avrupa Birliğine sunulan Ulusal Programa Yaşar bey koydurdu, esasında konulması gerekmiyordu- bunun adam gibi çıkacağı da yok.

Arkadaşlar, değerli başkanlar; bizi cidden ciddi bir dönem bekliyor. Yani şöyle değiliz, ne olur: Ayın 14'ünde bir bölümünüzün de önderlik ettiği etkinlikler oldu. Bir bölümünüz yasaklamalar nedeniyle yapamadığı, -Konya'da olduğu gibi- bir bölümünüz, "katılım sadece bizim omuzlarımızda geldi" bir bölümünüz, "bizim eksikliklerimiz nedeniyle biz katılmadık" filan. Ancak ne olur; yani ilerde böyle bir dönemde il temsilcisi olup da gerekenleri yapmadığınız takdirde, bizi rahmetle anmazlar, öyle bir dönemden geçiyoruz. Bu, TÜRK-İŞ Genel Merkez Yönetimi için de geçerli, sendikaların yönetimleri için de geçerli, sizler için de geçerli. Bu dönemde çok geniş düşünmek, ülkemiz yararına; çünkü bizden başka bu ülkeyi düşünen pek yok, sermayedarlar düşünmüyor, sermayedarların ne yaptığını biliyoruz. İşçi olarak, memur olarak, çalışan insanlar olarak, işçi sınıfı olarak biz düşünüyoruz ve bu da bize çok büyük bir sorumluluk yüküyor.

Olay ne; yani şu neyin sonucunu bir parça anlatmak istiyorum: "Bir çiçekle bahar gelmez" diye bir laf var, ama o çiçek gerçekten baharın habercisi de olabilir; yani kışın rasgele açmış bir çiçek de olabilir o, ama belki de baharın habercisi. Bu belanın

113

köylü tohumluk almak istediğinde, bizim arkadaşlar da TİGEM'lerde, eski devlet üretime çiftliklerinde vermemişler, dövmüşler; yani, "Çiftçi, bizim grev sözcülerini dövüp, zorla tohumluk almış." Şimdi anaları ağlıyor. O zaman IMF'yi savunuyorlardı; şimdi IMF'ye bizden daha fazla tepki gösteriyorlar.

Şu ana kadar, temsilcisi olduğunuz kitle, henüz bu IMF'nin Kemal Dervişle gelen yeni programının ne anlama geldiğini daha yaşamadı; biz yaşamadık arkadaşlar, kimse kimseyi aldatmasın. Yani ağlayıp sızlanıyoruz da, yaşayacağımızın daha hiçbir bölümünü yaşamadık; esnaf yaşadı, köylünün anası ağlıyor. Yani geçen yıl Pazar günü bir köylü arkadaşla birlikteydik; 13 milyon liraya aldığı bir tarım ilacının 37 milyon liraya fırladığını söylüyor.

SALONDAN- Hocam, çiftçi geçen sene ektiği pancarın parasını almamış.

YILDIRIM KOÇ- Yani bir de bunlar var. Şu anda çiftçi ve esnaf, olayın sıkıntısını yaşıyor, şoku yaşıyor; biz daha yaşamadık. Biz ne zaman yaşayacağız; sıfır zamlı yaşayacağız, resen emeklilikle yaşayacağız.

Çoğunuz kamu kesimindedir; 1980'de kamu kesimindeki satın alma gücünü 100 olarak kabul ederseniz, 1988'de bu 34'e düşmüştü ve bahar eylemleri bundan sonra başladı.

SALONDAN- Tekel işçisi 44 kilo ispanağa çalışıyordu Hocam; 2 000 liraydı ispanak, 88 liraydı maaşı.

YILDIRIM KOÇ- 88 öyleydi. 89-90-91'i hatırlayın; bunun üzerine 89-91, daha esnaf bu noktaya gelmedi. Hatipoğlu'nun dediği doğru; esnaf daha neler neler görecektir. Ancak eğer akıllı davranmazsak, resen emeklilikte bizim 1/3'ümüzü kesiyorlar, sıfır zamlı epey bir darbe vuruyorlar, ondan sonra belimizi doğrultamayacağız.

115

SALONDAN- Hocam, bir şeyi daha tespit etmek istiyorum: Bu söylentiler bile, bizim üyelerimizin maneviyatını bozuyor. Mesela bir tespit yaptırırsanız; ben biliyorum ki Tekelden emekli olmak isteyen dilekçeler verilmeye başladı, yani buna rağmen başladı.

YILDIRIM KOÇ- "Tazminatı alamazsam" yani böyle bir korkuyu yayıyorlar.

Bir de yanılmıyorsam Isparta Sümerbank'ta mı ne; kıdem tazminatlarını taksitlendirdiler. Sümerbank'ın özelleştirmelerinden bir yerde kıdem tazminatları ödenmedi, taksitlendi. Sümerbank'ın yün ipliği fabrikasında taksitlendirildi ve gerçekten arkadaşlarımızda o korku var; "bu kadar sıkıntılı bir mali durumda nasıl yaparız, buna bir çözüm bulalım" diye.

Değerli başkanlar, değerli arkadaşlar; ne oluyor ve gümrük birliğiyle bunun ilişkisine, Irak'la bunun ilişkisine, bu kriz nereden çıktı; bunları anlatmaya çalışayım, ondan sonra ne yapmamız gerektiğini tartışacağız. Çünkü TÜRK-İŞ Yönetiminin geçenlerde bir 5 saat toplantıları, ondan sonra bir 3 saat toplantılar; yani sizlere yansıyan-yansımayan bir sürü iç yeni değerlendirme yapılıyor. Son Başkanlar Kurulunda Başkanın açış konuşmasında, ilk defa uzun bir aradan sonra bir nokta gündeme getirildi; yani bir tarafa doğru eğiliyor, bilmem kimlerle görüşülüyor falan... Ne yapmamız gerektiğini tartışmamız lazım. Ancak önce ne oldu, ne oluyor; onu anlatmaya çalışayım.

Değerli başkanlar; 1989-91, bizim için çok önemli bir dönem, bunun öncesiyle bunun sonrası Türkiye açısından çok farklı. Bu, ne dönem; Sovyetlerin çöktüğü dönem. Sovyetler çökene kadar Batının Türkiye'ye bakışı farklı, Sovyetler çöktükten sonra Batının Türkiye'ye bakışı farklı. Batı, 89-91'e kadar diyordu ki, "Türkiye'nin toprak bütünlüğü olmalı. Türkiye, Sovyetler Birliği'ne karşı NATO'nun güneydoğu kanadadır, sağlam durmalı, tampon bölgedir falan...."

116

kardeşinin de 7 çocuğunu üstüne geçirip -hep yaşadığımız, bildiğimiz olay- 14 çocuk üzerinden çocuk parası alıyordu, bir maaş da çocuk parası diye alıyordu. Yani üretim yapmak için Türkiye'den Almanya'ya işçi götürdüğünde çok pahalı gelmeye başladı ve Türk işçisi, Alman işçisi kadar pahalalanmaya başladı.

O dönemde Özal'ın bir açıklaması var; -söylediği laf 1985 yılında- Japonlarla konuşurken, "Türkiye'de işçi ücretleri çok düşük, bundan yararlanın" diyor. Yani 1985'te strateji şuydu: "Avrupa Birliği şöyle ya; Türkiye'yi bunun yanına patatesin yumrusu gibi eklemek, Türkiye'de ücretler zaten düşük, Japonlar gelin burada yatırım yapın, Avrupa'ya satın, aramızda bir ilişki var. Avrupalı gele buraya yatırım yap, benim işçim tecrübelidir, gençtir falan... 1985 yılında bu söyledikleri önemde, aynı yıl Serbest Bölgeler Kanunu diye de bir kanun çıkarttı. Serbest Bölgeler Kanununda, şu anda 17 bölgede serbest bölge var; mesela kurulduktan sonraki 10 yıllık dönem için grev yasak. Ardından da 1987 yılında Avrupa Birliği'ne tam üyelik için başvurdu.

Avrupa Birliği, üyelik kararına ilişkin kararın e:telirken, dünyada bir şey oldu; Berlin Duvarı yıkıldı. Berlin Duvarı yıkılınca, eskiden "Doğu Almanya" diye bildiğimiz 5 eyalet Almanya'ya katıldı ve Almanya, ucuz işgücü talebinin bir bölümünü oradan karşıladı. 90-91'de Bulgaristan, Macaristan, Çek Cumhuriyeti, şimdiki Slovak Cumhuriyeti, Yugoslavya, Hırvatistan, Slovenya, Polonya, hepsi çöktü; çöktükten sonra al sana ucuz işgücü. O kadar ucuz işgücü ki; -affedersiniz, burada Şule var ama- oradaki doktor, gelip burada 100 dolara fuhuş yapıyorsa, oradaki ücretin ne kadar olduğunu anlayın, başka hiçbir şey söylemeye gerek yok. Yani Moldova'daki doktor, Rusya'daki, Gürcistan'daki doktor kadın, gelip burada 100 dolara fuhuş yapıyorsa, oradaki aldığı paranın ne olduğunu anlayın doktor olarak; 60 dolar, 40 dolar, 50 dolar, Bulgaristan'da 80 dolar falan...

118

SALONDAN- Jandarması...

YILDIRIM KOÇ- Yani çok açıkça "bizim için onlar çarpışır" diyorlardı. Bu da bizim işimize geliyordu; niye? 1945'te Sovyetler Birliği bizden toprak talep etmişti, 46'da boğazlar üzerinde ortak denetim talep etmişti. Bizim ulusal çıkarlarımız açısından da böyle bir ittifak kaçınılmazdı, doğruyu filan... 89'da Berlin Duvarı yıkılınca her şey değişti. Bunun öncesine biraz gidiyorum, çok öncesine değil; Türkiye, Avrupa Birliği, eski adıyla Avrupa Toplulukları, ondan önceki adıyla AET veya Ortak Pazara 1959 yılında başvurdu ve 1963 yılında aramızda bir Ankara Anlaşması imzalandı. O zaman bunların kafasında bir Avrupa Birleşik Devletleri var; ama çok da net değil, aralarında farklı eğilimler var. Amerika da destekliyor; Avrupa Ekonomik Topluluğu 1957'de kurulmuş, Amerikalılar da Sovyetler Birliği'nin Avrupa'daki gücünü kısıtlamak amacıyla Avrupa'yı canlı tutmaya çalışıyor.

Türkiye, Ankara Anlaşmasını imzaladı; fakat daha sonra adamlar bizden bol bol işçi aldılar. Hatırlayın; 63'ten itibaren çok sayıda insanımız Almanya'ya, Fransa'ya, Belçika'ya, İsveç'e falan gittiler. 1970'li yıllara kadar Ankara Anlaşması uyarınca ilişkiler gelişti. Biz, o zamanki Avrupa Topluluğuna üye olmak durumunda filandık; fakat 70'li yıllarda kriz patladı, Avrupa'da işsizlik arttı ve adamlar, bizimkileri geri göndermeye ve bizi üyelğe pek de almamaya niyetlendiler.

1985 yılında rahmetli Özal farklı bir strateji benimsedi. Hatırlayın, bizde askeri müdahaleden sonra ücretler düşüyordu, dünyada Avrupa'nın Amerika ile arasındaki rekabeti artmıştı, Avrupa ucuz işçi arıyordu; fakat ucuz işçiyi şöyle arıyordu: 1960'lı yıllarda olduğu gibi ucuz işçiyi Almanya'ya getirdiği zaman, orada o işçinin bir süre sonra bilinci geliyordu, sendikaya üye oluyordu. Hatta Almanya'da millet çocuk yapmıyor; bizim arkadaşımızın 5 tane çocuğu oluyordu, amcasının oğlunun

117

Boyle olunca, şu yılların bir başka özelliği var; nedir? Bizim ücretlerimizin arttığı yıllar. 88'deki bizim ücret seviyemizi hatırlayın, 91'deki ücret seviyemizi hatırlayın. Neydi o, müthiş bir şeydi; yani OECD dediğimiz kuruluşun verileri var; 1980'de 100, 1988'de 34, 1991'de 210. Hatırlayın, milletin nasıl araba aldığı, eve girdiğini, ikinci eve girdiğini...

88'de Hadim'de Karayollarında eğitimi hatırlıyorum. 88'de Hadim'deydim, Karayollarında, Konya'da; arkadaşların ayağında kara lastik vardı; o Canik, Cislevel'ter vardı ya eskiden, yeniden çıkmıştı. Ancak 91'de Karayolları şantiyesinin öntünde araba doluydu, hepimizin yaşadığı bir süreç bu. Yani Avrupalının eline yeni ucuz işgücü kaynağının geçtiği günlerde, bizim ücretler yukarıya fırladı. 89-91, bizim ücretlerimizin fırladığı; buna karşılık Avrupa Birliği'nin eline Bulgaristan, Çekoslovakya, Macaristan ve saireden çok ucuz bir işgücü kaynağının geldiği bir dönem. O zaman ne yaptılar; bize dirsek çevirdiler. Bize dirsek çevirmenin ötesinde, Türkiye'ye ilişkin politikaları değiştirdi.

Bu arada şöyle bir şey söz konusu: 1991'den itibaren Amerika'nın ve Avrupa'nın Türkiye'ye bakışında köklü bir değişiklik var. Nedir bu köklü değişiklik? Eskiden Sovyetler Birliği vardı, Türkiye şurada; İran, Irak filan... 21 yüzyıl, petrol ve su savaşlarıdır, bu kadar kritik; çünkü ucuza enerji bulan, 21. Yüzyılda diğerini alt edecektir. Enerji yatakları nerededir; Ortadoğu'da ve Kafkasya'da. Yani Türkmenistan doğalgazı, Azerbaycan petrolü ve doğalgazı. Sovyetler Birliği olduğu sürece, Amerika bu bölgeye giremiyordu; bu bölgeye Körfez Savaşı bahanesiyle iyice yerleşti. Çünkü şunu biliyoruz artık: Irak'ı, Kuveyt'i işgal konusunda alttan alttan teşvik eden Amerika'dır. Artı Türkiye'yi de bu sürece katıp, bir başka tezgahı yapmak isteyen de yine Bush yönetimidir, Bush'un anılarında açıkça var.

119

Amerika, 1991 sonrasında Türkiye'ye yönelik politikasını şöyle değiştirdi: Rusya'da Yeltsin ekibi işbaşına geldikten sonra, bunlar tam Amerikan uşağı oldular, Yeltsin ne denilirse yapıyordu. ABD, Yeltsin üzerinden bu bölgeye girmeye karar verdi, 7-8 yıl bu politikayı izledi. Türkiye'yi de Körfez Savaşına sokmaya çalıştılar; hatırlayın, Necip Torumtay istifa etti, Türkiye Körfez Savaşına girmede. Halbuki Bush, anılarında, rahmetli Özal'ı ikna edip Türkiye'yi savaşa sokabileceğini yazıyor ve Türkiye'ye federasyon önerildi, "Irak'ın kuzeyini de size verelim, federasyonu kabul edin" diye; ama federasyon, Türkiye'nin parçalanması demektir. Bunun için Türkiye'de ulusalcı güçler, millîci güçler bu oyuna gelmedi, federasyon tezinin reddettiler, "üniter devlet yapısının değişmemesi gerektiğini" söylediler. Amerika şunu gördü ki, Türkiye'de ulusalcı-millîci bir hareket var. Yani Ortadoğu petrolüne müdahalede Türkiye'yi kullanamayacak. O zaman aşağı yukarı 91-92'den itibaren Türkiye'yi parçalama girişimleri ön plana çıktı ve Sevr Anlaşması yeniden gündeme geldi.

Arkadaşlar; bu paranoya değil, size somut yaşadığım bir olayı anlatayım: Sevr haritasını hatırlarsınız; Sevr haritasında, Türkiye'nin bir bölümü Ermenistan'dır, bir bölümü Kürdistan'dır, bir bölümü Rum-Pontus'tur, bir bölümü İtalyanlardır, Çukurova Fransızlarıdır, Ege Yunanlılarıdır, Trakya Yunanlılarıdır; Türklere de ayrılan, ortada küçücük bir yerdir. 96 mı neydi; -TÜRK-İŞ'te görev olunca, bir sürü adamla temasınız oluyor-Amerikan Büyükelçiliğinden müsteşar, yani büyükelçi'den sonraki adam, bir akşam aradı, -ben de Genel Başkan Danışmanıyım-"Amerikan Cumhuriyet Senatosundan bir adam geliyor, eski bir senatör, özelleştirme konusunda falan görüşmek istiyor, sizi yemeğe davet ediyor" dedi,"ben de gittim. 7-8 tane Amerikalı. Çankaya'da resmi ikametgâhında, -resmî yerî, normal bir eve filan gitmiyorsunuz- Cumhuriyet Senatosundan birisi gelmiş. Türk

120

musunuz? Ben, Karadağ'a gittim, para bozdurmaya çalışıyorum, kimse para bozuyor. Sonra fark ettim ki, ikinci gün çay içemiyordum; yani mark geçiyormuş. Karadağ'da Sırbistan parası, -Yugoslavya'nın bir parçası Karadağ, ama- geçmiyor, Yugoslav parası geçmiyor; Alman Markı geçiyor. Karadağ sömürgeci, Hırvatistan sömürgeci, Slovenya Almanların sömürgesidir ve Yugoslavya'yı parçaladıktan sonra orada hakimiyetlerini kurmuşlardır. Bugün Türkiye üzerinde de benzer bir tezgah söz konusu; yani bunu bilip hareket etmemiz lazım.

Bizim insanımızın bir bağımsızlık tutkusu var, Avrupalılarla filan ilişkide bunu hep görüyoruz. İşverenlerin de benzer tavırları var; ama adamların istediği, onların önünde iki büküm duracak insanlar. Çok somut bir olay anlatmak istiyorum: Bir toplantı nedeniyle Macaristan'da Macarlarla sendika toplantısı yapıyorduk. Almanlar bir tezgah kuruyorlar; Avrupa Birliği içinde Macarlarla görüşme yapıyorlar, ama onları ikinci sınıf vatandaş gibi kabul etmeye çalışıyorlar. Türkiye'den sendikalar adına, 4 konfederasyon adına ben gitmişim; Macaristan'dan da bir profesör var, Macaristan'da da bir sürü sendika var. Çay arası verildi; ben de adamı çektim, adama şunu anlatmaya çalışıyorum: "Sizi ikinci sınıf vatandaş yapmaya çalışıyorlar; biraz kendinize gelin" diye anlatmaya çalışıyorum. Ben, adama "sizi ikinci sınıf vatandaş yapmak istiyorlar" deyince; adam çok sakın bir biçimde, -Macar sendikalarını temsilen gelen adam- "Üçüncü sınıf vatandaş olacağıma ikinci sınıf vatandaş olurum" dedi. Ben, çok sinirlendim; şunu anlatmaya çalıştım: "Senin ulusal onurun yok mu; yani ikinci sınıf vatandaşlığı nasıl kabul edersin; ulus-devlet ortadan kalkıyor filan..." "Küreselleşme döneminde ulusal egemenlik mi kalmış?" dedi. Biz de bir gün önce bu adamlarla şunu tartışmıştık: Macarlar bana hep takılıyorlardı; "Sen, Osmanlıların torunusun, 150 yıl bizi hakimiyet altında tuttunuz" filan diye. Ben de "Herhalde Anadolu Türkü olarak, hiç

122

olarak bir ben varım, bir de Dünya Bankasının projelerinde çalışan iş ve işçi ve Bulma Kurumundan bir adamcağız var. Müsteşarla yemek öncesinde salonda konuşuyoruz; -hiç unutmuyorum- salonun yanında bir oda var, koridorla geçiliyor. Adam konuşurken, beni o koridordan o odaya doğru yöneltti. Odaya girdik; 3-4 metreye 5 metre filan bir oda. Duvarda sol tarafta Sevr haritası asılıydı. Bu, Amerikan Büyükelçilik Müsteşarının resmi ikametgâhı. Ben, şaşırıp an; çünkü Sevr haritası, bir büyükelçilik müsteşarının resmi ikametgâhında asılı olması çok olağandışı bir olay. Şaşırınca, adam -çok anasının gözü bir adamdı, yaşlı bir adamdı- "tanıdınız mı" dedi, ben de biraz sinirlendim. Çünkü Amerikan Kongresi, bizim Lozan Antlaşmasını onaylamadı. Ben de biraz sinirlendim; dedim ki, "Biz bunu Kurtuluş Savaşıyla parçaladık. Lozan Antlaşmasını Amerikan Kongresi onaylamasa bile, o yürürlükte." Adam, son derece diplomatlara özgü pişkin tavrıyla dedi ki, "Büyükelçilikte bir yerde duruyordun, hatıra olsun diye astık."

Arkadaşlar; bakın, bir büyükelçilik müsteşarının resmi ikametgâhında asılan sıradan bir resim bile bir şey ifade eder. Yani bırakın Sevr haritasını asmayı, çok şey ifade eder. Bu dönemde Amerika Birleşik Devletleri de, Avrupa da Türkiye'nin parçalanmasına oynadı ve hâlâ oynuyor. Yani Sevr dediğimizde, bu bir paranoya, bu bir dayanaksız bir şey değil, bilinen ve açıklanamayan bazı şeyler var. Ancak şurası çok net ki; Amerika da, Avrupa da, bu kritik bölgede bağımsız, ulusal onuru olan, ağırlığı olan bir ülke istemiyor, paramparça bir ülke istiyor; çünkü küreselleşme dediğimiz bu. Yugoslavya, Tito yönetimini beğenince beğenmeyin, Yugoslavya'yı. Şimdi Yugoslavya'dan önce Hırvatistan ve Slovenya'yı Alman kontrolünde ayırdılar. Şu anda eski Yugoslavya'nın yerinde Slovenya, Hırvatistan, Sırbistan, Kosova, Bosna-Hersek, Makedonya var. Sırlar, "Karadağ ayrılabilir" diyor ve Karadağ'da Alman parası geçiyor biliyor

121

boyunduruk altında yaşamadığımız için senden farklı düşünüyorum" dedim; adam sustu gitti.

Avrupalının istediği böyle adamdır; ikinci sınıf vatandaşlığı peşinen kabul eden. Çünkü Macar, Osmanlı'nın kontrolünden çıkmıştır, Rus'un kontrolüne gitmiştir; Bulgar, Rus'un kontrolünden çıkmıştır, bilmem kimin kontrolüne girmiştir. Onun için onlar kabulleniyorlar; ama bu Anadolu insanının bir bağımsızlık tutkusu var, bir ulus-devlet tutkusu var ve bu, adamları çok rahatsız ediyor. Onun için de özellikle parçalamak istedikleri yerlerden biri.

Peki parçalamak için ne yaparsınız? Türkiye'yi parçalamak için bir saldırırsın; saldırtılar, desteklediler, silahla desteklediler, uyuturucu trafiğiyle desteklediler belli bir yerleri, biliyorsunuz. Ancak daha ince bir parçalama yöntemi var. Nedir o daha ince parçalama yöntemi? Vatandaşla Türkiye Cumhuriyeti Devleti arasındaki bağı koparırsın, esas parçalamanın yolu bu. Yani dışardan bir saldırı geldiğinde, eğer buradaki insan "ben bu ülkenin vatandaşıyım, ben Türküm, bu ülkeyi ben canım pahasına savunurum" diyorsa, bu ülkeyi parçalayamazsınız. Azeri biriyle konuşuyorduk; Azeri dedi ki, "Soy olarak bakarsanız, benzer soylarız. Sizde vatan duygusu var, bizde yok." Yani Azerbaycan denildiği zaman, oradaki insanların çoğu bir şey hissetmiyor. Onun için Ermeniler karşısında o bildiğiniz, Karabağ olaylarında silahı atan kaçmış, silahı atan kaçmış, yani o vatan olayı yok. Bizde vatan olayı var; ama şu bağı koparabilirseniz, Azeri'ye döndürürseniz, Karabağ'da Ermeni karşısında kaçan Azeri askerî gibi yapabilirseniz bu insanı, o taktirde bitirirsiniz. Peki nasıl yapacaksınız bunu? Bakın, dünyanın hiçbir yerinde askere davulla-zumayla adam gönderilmez, bu ülkede gönderilir, gerçekten başka hiçbir ülkede yok. Yani askere gitmeyen adama kız verilmez, "askere gitsin de adam olsun" denilir. Söylememe bile gerek yok; çünkü askerlik, adam olmaktadır, dünyayı görmektir filan...

123

Bakın, köylülerin karnı doyuyorsa, o oğlunu askere gönderir. Ancak eğer Tütün Kanunu çıkar, tütün üreticisinin anası ağlatılır, yok edilir, aç bırakılırsa; Şeker Kanunu çıkar, 460 bin şekerpancarı üreticisinin ekmeğini elinden alırsanız; SEK'i, Yemi, Et-Balığı özelleştirir, onun ardından hayvancılığı Türkiye'de göçertir, köylüyü aç bırakırsanız; bu adam daha kaç yıl daha çocuğunu davulla-zurnayla askere gönderir? "Tarıma verilen destek Türkiye'de krize neden oldu" deyip, şu anda tarım kredi kooperatiflerinden alınan kredilere yüzde 120 faiz işletiliyor. "Bilmem nelere indirdik" laflarına inanmayın, onlar hikayedir. Şu anda yüzde 120 faiz uygulanıyor ve icralar başladı. Eğer tarım kredi kooperatifleri, Ziraat Bankası kanalıyla verdikleri kredileri toplamak için icra yollarına başvuruyorsa; adamın bir dönem, 40'lı yıllarda jandarma baskınında tahsildarın zorla aldığı olaylar gibi olaylar önümüzde yaşanacak. Adamın tarım ilacı üç katına çıkmışsa, mazot üç katına çıkmışsa, her Allah'ın günü zam geliyorsa; bu adam kaç yıl daha çocuğunu askere davul-zurnayla gönderir, kaç yıl daha devam eder? Bu adam açsa ve açlığının sorumlusu olarak Meclisi görüyorsa, hükümeti görüyorsa; bu adam devletine sahip çıkar mı, ülkesine sahip çıkar mı?

Sosyal güvencilikte, hastalandığınızda, SSK'ya gittiğimizde adam gibi bakılırsak mı bu vatana daha çok sahip çıkarız; yoksa SSK'ya gittiğimizde 3 ay sonraya ameliyat, devlet hastanesine gittiğimizde bilmem ne olursa mı çıkarız? Adamlar sosyal güvenciliği göçertmeye çalışıyor. Sosyal güvenciliği göçertmelerinin arkasındaki mantık, Türkiye Cumhuriyeti Devletini yok etme mantığıdır. Tarıma verilen desteğin durdurulması mantığı, programın temeli, Türkiye Cumhuriyeti Devletini yok etme mantığıdır. Yani ne olur bunun farkında olalım; yani birçoğunuz farkındasınız ama...

Günümüzde bir ulusötesi sermaye var. IBM Türkiye'den büyük, Chrysler Türkiye'de büyük, Ford Türkiye'den büyük,

Mitsubishi Türkiye'den büyük, Lever Türkiye'den büyük. Adam, eskiden Türkiye'de yatırım yapıp yapmamaya karar vereceği zaman, Türkiye'ye bakıyordu; şartlar uygun değilse, "yatırım yapmıyorum" diyordu. Adam artık diyor ki, "Kardeşim, Türkiye'ye yatırım yapacağım; sen, şu şartları böyle değiştireceksin, o eski dönem geride kaldı." Onun için ulusal egemenlik, hakimiyet kayıtsız şartsız milletindir Mecliste. Peki şu IMF'ye verilen taahhütlerde, nisan ayının 15'ine kadar 15 tane kanunu Meclisten çıkaracağım" taahhüdü hakimiyetimizde değil midir arkadaşlar?.. Yoksa hakimiyet IMF'nin midir?

Bakın, bunun sağıcılığı-solculuğu bitti, atın o eski kafaları. Kemal Derviş "solcuyum" diyor, Turgut Özal da "sağıcıyım" diyordu; ikisinin de yaptığı, IMF'nin, ulusötesi sermayenin programı. Bugün gazetelerde Kemal Derviş, "ben, demokratik solcuyum" diyor. Rahmetli Özal da "sağıcıyım" diyordu. Burada "sağıcı mı, solcu mu" diye bakmayın; "sermayenin adamı mısın, bu ülkenin adamı mısın, çalışanların, emekçilerin adamı mısın" diye bakın, böyle bakarsak aşarız. Yoksa Kemal Derviş solcu, eğer şimdi sağıcı arkadaşlarımız, "al işte, solcu başımıza bela." Öbürü de der ki, "Turgut Özal da bilmem ne yaptı." Sağıcı-solcu bitti; sermayeden mi yanasın, çalışanlardan ve bu ülkeden mi yanasın? Çünkü ulusötesi sermaye, artık milli hakimiyet falan kabul etmiyor. Milli hakimiyet kabul etmeyince, demokrasiyi reddedince, burayı bölmek istiyor. Bölmek istediğinde ne yaparsın? Özelleştirme, Tütün Kanunu; bunlar ülkeyi bölmek için.

Bu vatanış, bu ülkeye sahip çıkmazsa, bu devlete sahip çıkmazsa, bu ülke bir arada bulunamaz. Bu ülkenin bir arada bulunabilmesinin yolu, vatandaşın devletin memnun olmasından geçiyor, yoksa gidiyor. Yani değerli başkanlar, ne olur ucuz-pahalı diye bakmayın. "Özelleştirmeye karşıyım." Niye? "Vallahi ucuz gidiyor." Peki pahalı gitse karşı değil misin? Pahalı gitse de karşıyız; çünkü özelleştirmenin mantığı, Türkiye'yi göçertmektir,

sosyal devleti yok etmektir. Şurada kaç kişi özel sektördensiniz, Allah rızası için kaç kişisiziniz özel sektörden; çoğumuz kamudanız, yüzde 90'ımız kamudan. Özelleştirildiğinde, böyle bir toplantıda kaç kişi bir araya gelebileceğiz? Kamu kesimi olmasaydı sendika olur muydu? Kamu kesimindeki sendikayla hak almasak, özel sektördeki sendika hak alabilir miydi, özel sektördeki işçinin ücreti belirli bir seviyeye gelir miydi? Yok edilen sendikacılık hareketidir, yok edilmek istenilen Türkiye Cumhuriyeti Devletidir.

Ancak şimdi bir fırsat var; o fırsat şu: 1998'e kadar Rusya'da bir iç kavga sürdü. O iç kavganın iki tarafı var. Bir grup, kendisine "Avrasyacılar" diyor, bir grup da kendine "Atlantikçiler" diyor. Atlantikçilerin dediği, başını Yeltsin'in çektiği, "Rusya'nın sorunlarının çözümü, Amerika'nın uşağı olmaktan geçer" temel politika buydu. Avrasyacıların önu sürdüğü çözüm, -şu andaki Devlet Başkanı Putin de Avrasyacıların adamıdır- "Rusya, yeniden süper güç olarak oynarsa sorunlarını aşar; Alman, Amerikan olayı değil." Bakın, son iki yılı şöyle bir kafanızdan geçirin; Rusya'nın kasıtlı olarak Amerika ile yaptığı gerginlikler, Avrupa ile yarattığı gerginlikler filan... Çünkü Avrupa Birliğinin Rusya'yı içine alma gibi bir perspektifi söz konusu değil. 98'ten itibaren Rusya'da "Primakov Doktrini" denilen yeni bir anlayış hakim oldu. Bu yeni anlayış diyor ki, -Putin de onun sonucudur- "Rusya sorunlarını çözecekse, Amerika'nın uşağı olarak değil, daha bağımsızlıkçı bir politika izleyerek çözecektir." Rusya, IMF'yi reddetti biliyor musunuz, IMF'nin paralarını almıyor, IMF'den bir şey istemiyor. Rusya ne yapıyor? Rusya, Çin'le, Hindistan'la, Kırgızistan ve Kazakistan'la ilişkilerini hızla geliştiriyor. "Şanghay 5'lisi" diye bir şey kurdular; Rusya, Kırgızistan, Kazakistan, Tacikistan ve Çin, bir alternatif güç odağı oluşturuyor ve Hindistan gibi dünyanın ikinci büyük nüfusuna sahip olan bir ülkeyle daha yakın ilişkiler geliştiriyorlar.

Türkiye, şu dönem nasıl bir arayış içinde ve nasıl bir sıkıntı içinde? Türkiye'de bir grup var ki, millici, teslimiyete karşı çıkan, Türkiye'nin şeref ve haysiyetli bir dış politika izlemesini savunan insanlar, bunlar mesela Irak'a büyükelçi gönderdiler. Bizim Irak politikamız nedir; Irak'ın toprak bütünlüğüdür. Eşref Bitlis, 93'te niye öldürülmüştü; çünkü Eşref Bitlis, Barzani ve Talabani ile Bağdat arasındaki bağlantıyı kurup, Irak'ın toprak bütünlüğünü sağlatıp Irak'ın kuzeyinde bir Kürt Devleti kurulmasını önleyen kritik adamdı ve Jandarma Genel Komutanı Erşef Bitlis öldürülmüştü. Türkiye, Irak'a büyükelçi atadı. Türkiye, Irak'a büyükelçi atadıktan bir süre sonra kasım krizi patlak verdi. Kasım krizi nasıl patlak verdi? İki Alman bankası, Türkiye'deki yatırımlarını çektiler ve bir panik yarattılar. Kuzey Irak olayı çok önemli. Türkiye'nin burada dış politikası, Irak'ın toprak bütünlüğüne saygıdır, Irak'ın toprak bütünlüğünün bölünmemesidir, bölgede yeni bir sorun kaynağı yaratılmamasıdır.

Türkiye, o zaman mesela ne yapıyor? Karadeniz'de yeni bir donanma kuruldu ve şu andaki komutanı Türk donanması. Mesela bu, belki çoğumuzun gözünden kaçtı; ama bu, Türkiye'nin yeni bağımsızlıkçı bir dış politika arayışının adımlarından biridir. Karadeniz'de şu anda hiçbir saldırı boyutu olmayan, kurtarma ve yardım işlerinde işleyecek olan; ama ilk kez oluşan ve Türkiye'nin girişimleriyle oluşan Karadeniz ülkelerinin ortak donanma girişimi var, şu andaki komutanlık da Türk donanmasında. Türkiye, İran'la ilişkilerini tüm sorunlara rağmen geliştirmeye çalışıyor; ama Amerika bunu istemiyor. Türkiye'nin şu andaki şansı ne? 98'den sonra Türkiye, dünyadaki yerini yeni baştan düzenleyebilecek alternatiflere kavuştu. Dünyada sadece Amerika yok, sadece Avrupa Birliği yok; onların dışında, onlara karşı tepkinin de geliştiği bir alternatif ilişkiler ağı kurmaya çalışıyor Türkiye.

Peki Avrupa Birliği, bu çerçevede bize nasıl bakıyor? Avrupa Birliği, şöyle bir yapı; çok kısaca onu anlatmaya çalışayım: Avrupa Birliği kurulduğunda, ilk başta bir ekonomik birliktelik. Ana amaç, gümrüksüz alışveriş yapabilmek; yani gümrük birliği gibi bir olay. Ancak zaman içinde bu yapı biraz daha değişti; şu anda Avrupa Birliği dediğimiz olay, Avrupa Birleşik Devletlerine doğru evriliyor. Yani şu anda oluşan şey, Avrupa Birleşik Devletlerdir. Bunların marşı var, Beethoven'ın 5. Senfonisi, bunların ulusal marşı diyemiyorum, çünkü bir ulus-devlet yok, onun ötesinde bir devlet var; ortak pasaport kullanıyorlar, bayrakları var, bütün ülkelerde mavi zemin üzerine 12 yıldız, Avrupa Birliğinin resmi bayrağıdır. Eskiden "ECU" diye bir para birimleri vardı, şimdi Euro oluştu. Euro'yu Avrupa'da bütün mağazalarda ürünler hem o ülkenin parasıyla, hem Euro olarak geçiyor. 2002 Ocak'ından itibaren bütün Avrupa ülkelerinde Euro tedaviiye girecek. Yeni bir devlet oluşuyor.

Bu yeni devletin üç temel organı var. Bunların birincisi Avrupa Komisyonu. Avrupa Komisyonu hükümettir; bazı ülkelerden iki, bazı ülkelerden bir temsilciden oluşan Avrupa Hükümetidir. İkincisi, Avrupa Birliği Konseyi vardır; kanun çıkarır, bütün Avrupa Birliği ülkelerinde geçerli olan kanunlar çıkarılır. Yani yasama organı Avrupa Parlamentosu değildir; yasama organı Avrupa Birliği Konseyidir. Avrupa Parlamentosu, danışma organıydı, yeni yeni danışma organlığından çıkmaya başladı. Üçüncüsü de Avrupa Parlamentosudur. Avrupa Parlamentosu, 2-3 yıl öncesine kadar çok önemli yetkileri olmayan bir danışma organıydı; şimdi giderek Avrupa Birliği Konseyinin yetkilerini biraz devralmaya başladı. Avrupa Birliği Konseyinde her ülkeden temsilciyle dönem dönem toplanır; bunlar içinde bazen hükümet ve devlet başkanların katıldığı toplantılara da zirve diyorlar. Mesela neydi? 97 Aralık'ta Lüksembourg Zirvesi dediğimiz, Avrupa Birliği Konseyinin hükümet ve devlet başkanlarının

128

edilmiyor. Onun için gümrük birliği ilişkisi, şu andaki krizin nedenlerinden biridir. 1 Ocak 96'dan itibaren, Türkiye'ye ellerindeki bütün tapon malları sattılar, orada kalite kontrolünden geçmeyen bütün malları, oralarda kalite kontrolünden geçmeyen ürünleri gazetelerimizin bilmem o promosyon hikayeleriyle Türkiye'ye kağaladılar ve bizim fabrikalarımız kapandı, bizim işçilerimiz işsiz kaldı. Türkiye'nin 2 milyar dolar ithalatta vergi alırdı; o vergi geliri bitti, Türkiye borçlanmaya başladı. Borçlandıktan sonra, sanayicimiz yatırım yapmak yerine, öbür tarafa kaydı ve bir rezalet döneme girildi.

Bir Fransız parlamenterle konuşuyorduk; -adam samimi filan biriydi- adam açık açık şunu söyledi: "Her imparatorluk, kendi çevresinde bir tampon bölgeye ihtiyaç duyar; Türkiye'nin yeri odur" dedi ve bunu da nereden biliyoruz; bunu da şuradan biliyoruz: 1995 yılından itibaren bir Akdeniz Projesi var, belki gazetelerde okursunuz. Avrupa Birliğini şöyle düşünün: Bunlar 1995 yılında kasım ayında Barselona'da toplandı, 12 ülkeyle bir anlaşma imzaladılar; Türkiye de bu 12 ülkeden biri. Bu 12 ülke, şu ülkeler: Akdeniz'in güneyi ve doğusu, bir tampon bölge ve bir toplantıda Avrupa Birliğinden biri şu lafları etti: "Roma İmparatorluğundan beri ilk defa Akdeniz, yeniden bizim denizimiz oluyor."

Ülke elden gidiyor; Avrupa Birliğinin bizi üyeliğe alma diye bir derdi yok. Avrupa Birliği, gümrük birliğiyle benim pazarlarımı aldı. Şimdi yaptığı ne; şimdi yaptığı şu: Gelelim, bu program neyin ürününe: 1. Bu program, Türkiye Cumhuriyetini zayıflatmak için yapılan bir program, vatandaşla devlet arasındaki bağı koparmadır; yolsuzluklarla mücadele etmek değil, sermayedar sınıfa daha geniş imkânlar tanıyor. 2. Bize önerdikleri ne; tekrar hatırlatayım: 1.1.2001'de sözleşme başlangıcı olan arkadaşlarımız, son zamlarını 1.7.2000'de aldılar. Bu arkadaşlarımız, 1.1.2001'de zam alacaklardı, vermeyecekler.

130

katılımla yapılan toplantıdır ve Türkiye'ye dirsek çevirdiler, "sen yoksun" dediler. Bakın, Rusya, 97 Aralık'ta henüz Amerika'nın uşağı konumundaydı. 98'de bir tavır değişti; 97 Lüksembourg Zirvesi kararından sonra Türkiye ne dedi; "Ben, seninle Kıbrıs'ı konuşmam, Ege'yi konuşmam." Rusya'da yönetim değişti; hiçbir şey olmadan 1999 Aralık'ta Helsinki'de Türkiye'ye dediler ki, "Sen de adaysın." Bakın, şu arada Türkiye hiçbir adım atmadı; ama bu dönemde Rusya bunların emrindeydi; 98'de Rusya bunların emrinden çıktı ve bir anda Türkiye'ye karşı tavırları değişti. Mesela nasıl değişti? Baku-Ceyhan Boru Hattı meselesinde değişti. Avrupa-Kafkasya otoyolu yapılacak; eskiden Karadeniz'in kuzeyinden gidiyordu, şimdi Türkiye'den gidecek, bu tür düzenlemeler yapıldı. Ancak bunun ardından Minsk Zirvesinde Türkiye'yi dışladılar.

Peki bu adamların bizi almaya niyetleri var mı? Hayır, almaya niyetleri falan yok arkadaşlar; bir sürü toplantıya katılıyor, bu adamlarla da görüşüyoruz. Çok basit bir şey var: Biz, bu ülkelerle 31 Aralık 1995 tarihinde bir gümrük birliği kuruldu ve ulusal egemenliğimizin bir bölümünü bunlara devrettik; "Türkiye, Avrupa Birliğinden gelecek ürünlere gümrük koymaz." 1995 yılında, o zamanın hükümetinin kabul ettiği gümrük birliği şartlarına göre, Türkiye, Avrupa Birliğinden gelecek ürünlere hiçbir şekilde gümrük vergisi koymaz. Yani Fransızlar Ermeni tasarılarını kabul ettiğinde, "Ermeni mallarına karşı gümrük koyalım" diyemezsiniz, koydurtmazlar, adamın anasını ağılatırlar, gümrük birliği ilişkisini kabul ederseniz yapamazsınız. Artı "Türkiye, Irak'tan aldığı mallarda gümrüğü kaldırsın." Kaldıramazsınız; çünkü Avrupa Birliğiyle girdiğiniz gümrük birliği ilişkisi sonrasında, Belçika'nın Irak'a uyguladığı gümrük neyse, Fransa'nın Irak'a uyguladığı gümrük neyse, onu uygulamaya mecbursunuz. Geçti o, "ben istediğim gibi sınırlarımdan yaparım." Belçika, bu kararı veren yerde temsil ediliyor, ben burada temsil

129

Teklifleri; 15 Temmuz 2001'de haziran zamdır. Buna imza attığımızda; şu anda kamuda ortalama ücret net 400 dolar filan, ikramiyeyi falan katarsanız. Bu, Bulgaristan'da 80 dolar.

Şöyle bir örnek vereyim: Bulgaristan Büyükelçilik Müsteşarını tanıyordum, adam emekli oldu gitti, çok da güzel Türkçe konuşuyordu. Bir ara telefon etti, konuşuyorduk; adam çok şikâyet etti. "Ne kadar alıyorsun?" dedim, öyle sorabileceğim biriydi; adamın emekli aylığı 47 Alman Markı. Bulgaristan Büyükelçilik Müsteşarının Bulgaristan'da şu anda aldığı emekli aylığı 47 Alman Markı. Şimdi ne olacak, biliyor musunuz? Böyle bir sözleşmeye imza atacak olursak; önümüzdeki aylarda bir hiperenflasyon dediğimiz yüzde 200, yüzde 300'lük bir enflasyon olacak, 400 dolardan beni 100 dolara indirecek, Bulgaristan'la eşitleyecek. Çünkü orası merkezi planlı dönemde tembelliğe alışmış, millet gerçekten orada pek çalışmıyor; burada çalışıyoruz. Orada yatırım yaptılar; tutturamadılar. Avrupa Birliği ülkeleri, Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinde yaptıkları yatırımlardan pek memnun değiller, milleti çalıştıramıyorlar. Orada 50 yıldır farklı bir kültür geliştirilmiş, millet çalışmıyor, çalışmasa da parasını almaya alışmış. Adam buraya gelmek istiyor; ama buraya gelmek isterken 100 dolara gelmek istiyor, ucuz emeğe gelmek istiyor. Bu taslak kim için de geçerli; "özel sektör için de örnek olacak" demeleri bu. 400 dolardan 100 dolara 2-3 aylık bir hiperenflasyonla düşürdükten sonra ne diyor; "sana her ay gerçekleşen enflasyonu vereceğim" diyor. 100 dolara devam ettirecek, olay budur. Peki ne yapalım? Esas kritik nokta bu.

Değerli arkadaşlar; elimizde 3 tane gücümüz var. Bildiğiniz şeyin tekrarı olacak; ama hak almak için haklı olmak yetmiyor. Sayın Demirel'in çok güzel bir lafı vardı; "Ne kadar ekmek, o kadar köfte." Ne kadar gücünüz var, o kadar ekmek, o kadar hak arkadaşlar; yani hak eşittir gücünüz kadar. Bizim gücümüz ne; üretimden gelen gücümüz var, bunu sık sık söylüyoruz. İki;

131

tüketimden gelen gücümüz var. Üç; siyasal alanda gücümüz var. Üretimden gelen gücümüz ne; grev yaparız. Adam kamuda grev yapılmasını istiyor. Çok açıkça hatırlayın; Tansu hanım bir ara, "Eylem yapın da Pazar yevmiyeleriniz de gider, iki yevmiye tasarruf ederim, Hazineye gelir kaydolur filan" demişti. Yani grev her zaman çözüm değil.

"Eylem..." Vallahi eylem yapılabilir; ama yine size yaşadığım bir olayı anlatayım: 96'da Refah-Yol vardı; TÜRK-İŞ'in de çabaları falan, esas başka birilerinin çabalarıyla Refah-Yol gitti. Eşel mobil tartışmaları vardı, eşel mobildeki kaybımızın telafi edilmesi için. 25 Ağustos 97'de Ekonomik ve Sosyal Konsey toplandı. Mesut bey söz vermişti; "Biz, hükümete gelsek, şu yüzde 30'luk kaybınızı ödeyeceğiz, eşel mobil" diye. O zaman da Ekonomik Konsey bünyesinde bir komisyon kuruldu, bende TÜRK-İŞ adına o komisyonda görevliydim. Çalıştık falan; Komisyon Başkanı İşin Çelebi'ydi, anlaşılmadık ve dağıldı.

97 Aralığı filandı; Mesut bey, yanında Burhan'ın Kara ile Bayram beyi ziyarete geldi, Bayram beyin odasında oturuyorlar. Mesut bey, "Bu Eşel mobil Komisyonu ne oldu" demiş Mesut bey; Bayram bey de beni çağırtı, ben de girdim, Başbakan'a -o zaman Mesut Yılmaz Başbakanı- bilgi arz ettim, "böyle böyle oldu filan" diye; sonra da çıkmadım, kaldım. Bayram bey var, yani bizim TÜRK-İŞ Yönetimi var, rahmetli Orhan Balta vardı o zaman; TÜRK-İŞ Yönetiminde değildi, ama o da Bayram beyin odasındayken kalmış. Bayram bey dedi ki, "Sayın Başbakan; siz bize söz verdiniz, bu sözünüzü tutun." Dedi ki Başbakan, "Sözümü reddetmiyorum; ama -bu ek zam olarak eşel mobil dönemindeki yüzde 30'luk kaybınızın verilmesi için- Güneş Taner, Hong-Kong'da IMF ile görüştü geçen hafta; 98 için 10 milyar dolara ihtiyacım var. 10 milyar doları alamam için IMF benden üç şey istiyor: 1. Özelleştirme, 2. Bütçe disiplini; ek zam olayları falan, onu aşar, 3. Emeklilik yaşını yükseltin." Bunun

132

değildi, 91'de bütçenin yüzde 45'i, yüzde 50'si faize gitmiyordu, yatırımlara bu kadar az para ayrılmıyordu falan... O zaman gücümüz ne? Gücümüz yine bu üç alan; ama bugüne kadar yaptığımız biçimde değil, daha farklı. Üretimden gelen gücümüz önemli tabii; ama bugüne kadar yaptığımız biçiminde olursa tersine döner. Yani güreşte her oyunun karşı oyunu vardı, güreşenlerin varsa bilir; kim daha iyi yaparsa... Üretimde iki şey var: 1. Mitingler tabii ki önemli; ama miting Kızılay Meydanı'nda 300 bin değil de 2 milyonla yapıyorsanız önemlidir. 24 Temmuz 99'da Ankara'da miting yaptık, çoğunuz da geldiniz. Ankara mitinginde bizim tahminimiz 230 bin-240 bin dolayında arkadaşımız geldi. Yaşar Okuyan, ona 150 dedi, ama biz gazetelere 400-500 diye açıkladık. Ama Yaşar Okuyan ne dedi; "Koca Ankara'da toplayabildikleri adam 150 bin kişi." Dediği tam doğru değil; ama bir parça şu da var: Koca Ankara'da toplayabildiğimiz 230 bin kişi, Ankara dışından gelenlerle birlikte.

SALONDAN- Hocam, sadece Ankara'da 550 bin çalışan var.

YILDIRIM KOÇ- Demek ki etkili değil. Şunu yaparsak etkili olur: Kızılay Meydanına 200 bin değil, Kızılay Meydanında 2 milyon, 3 milyon; esnafıyla, köylüsüyle, karısıyla, çocuğuyla ve "gitmiyoruz" dersek etkili olur; sıkıyorsa hadi çözmesin. Çoluk çocuğuyla, esnafıyla, köylüsüyle; "talebim yerine gelene kadar buradayım. Tuvaletse; Güvenpark'ın bilmem nesine ederim. Ekmekse, nasıl olsa bir ekmek getiren bulunur" diyebiliyorsanız etkili olur. İkincisi; benim bu işi yaparım bu siyasal partilerdir. Şunu yapabildik mi: Şeker Kanunu çıktı, şunu yapabiliyor muyuz? Çözeriz; şuradan biliyorum: 99 sözleşmeleri sırasında çıkan sözleşmeler, Şükrü Sina Gürel ve Nami Çağan ile görüşmeler yapıyordu, tıkanı, bayramdan önceydi. TÜRK-İŞ Yönetimi bir karar verdi; teşkilata bir yazı gönderdik; "Bayram sırasında DSP il örgütleri ziyaret edilecek" dedik. Bizim bütün telefonlar

134

üzerine Bayram bey dedi ki, "Sayın Başbakanım; bizim tabanımız size oy veriyor; siz şu yüzde 30'luk meseleyi hallederseniz, bizim kitlemiz de size oy verir." Mesut Yılmaz güldü; dedi ki, "Bayram bey, size bugüne kadar imzalanan en iyi sözleşmeyi 91'de ben imzalamadım mı?" Zannediyor musunuz ki, ben sanıyorum ki size o iyi sözleşmeyi imzaladım diye sizin tabanınız bana oy verdi; yok. O sözleşmeyi herkes aldı, ondan sonra hangi partiye oy veriyorsa, gittiğinde ona verdi."

Bakın, Bayram bey, burada farkında olarak ya da olmayarak siyasal gücü bir kullandı; ama şu anda siyasal gücümüz yok; yani millet Faziletliye Fazilet'e, ANAP'lı ise ANAP'lıya, DSP'li ise DSP'ye, MHP'li ise MHP'ye, BBP'li ise BBP'ye götürüyor veriyor. Yani bu kozumuz 97'de yoktu; şimdiyi tartışacağız. Bunun üzerine Bayram bey, şu ikinci kozu kullanmaya başladı: "Biz, 300 bin kişiyi Kızılay'a topladık; yine toplarız" dedi. Mesut bey güldü; dedi ki, "Bayram bey, toplayamazsınız; o 300 bin kişi, 'rejim elden gidiyor' denilince geldi. Şimdi ücret meselesi için olsa olsa 100 bin kişi gelir." TÜRK-İŞ'te miting olaylarıyla filan uğraştığım için, adamcağızın tahminleri doğru; yani sizlerden gelen haberler, diğer teşkilatlardan gelen haberler, hangi sendika, hangi bölgeden kaç adam getirir, kaç araba getirir, onları biliyoruz. Yani adamın verdiği rakamlar doğru, aşağı yukarı 100 bin kişi gelir. Bayram bey de "100 bin kişi gelir" dedi. "Gelsinler" dedi Mesut Yılmaz. "Kızılay'da kalırlar" dedi; "Kalsınlar" dedi. "Ertesi gün de kalırlar" dedi. Mesut bey dedi ki, "Bayram bey; arkadaşlarımız eninde sonunda memleketlerine, işlerine dönecek değil mi? İki gün Ankara'da misafirimiz olurlar" dedi.

Anlatmaya çalıştığım şu: 89'da yürüdüğümüzde, Türkiye'de ilk defa yürüyorduk ve çok önemliydi, ses getiriyordu; gazetelerdeydik, televizyonlardaydık. Ancak şimdi Kızılay'da 3 gün kaldınız diye kimse siz hak falan vermiyor. Bir de 91'de işler bu kadar kötü değildi; 91'de dış borcumuz 110 milyar dolar

133

diñlendiği için, ondan sonra sürekli telefon etmeye başladık; "Verilen talimat, 'ziyaret edilecektir'; ama bu mesele çözülene kadar orayı işgal edin" diye, yazılı hiçbir şey yok. Ertesi gün saat 10.00'da -Cuma günüydü, hiç unutmuyorum- Şükrü Sina Gürel aradı, rahmetli Şemsi beye "gelin de şu meseleyi bir görüşelim" dedi ve gece saat 1.00'da toplu sözleşme bitti.

Şunu anladık: Bu adamlar, parti işgalinden çok korkuyorlar. Yani şundan çok korkuyorlar: Eğer CHP'liler ya da DSP'liler MHP'yi işgal ederse kavga olur; ama MHP'liler MHP'yi işgal ederse bir şeyler olabilir. DSP'liler, "Vallahi benim kimlik kartım burada, ben DSP'liyim ama rezil oldu; bu rezil olma olayım bitene kadar ben buradayım" derse. "Benim ANAP'lı kimlik kartım burada, ben ANAP'lıyım; ama ben rezil oluyorum, arkadaşlarımızın yüzüne bakamıyorum; bu meseleyi halledene kadar ANAP il örgütünden çıkmıyorum" derse bir şeyler olabilir gibi geliyor.

Üçüncüsü, bu üretimden gelen güç. Yani bu gösteri olarak baktığımızda; Ahmet Kılıç, Trabzon'da Karayollarının bakım işini durdurmuş veya durdurmamış; Bekir Başkan, Konya'nın, Hadim'in bilmem neresinde köy yolunu yapmış veya yapmamış; kâr mücadelesi hariç, hükümeti etkilemez. Ama üç işkolü var; enerji, telekom ve bankalar... Bunlar durduğu anda Türkiye durur ve bunlar durduğu anda, hiçbir hükümet, "Aman, karayollarında bakım-onarım işleri yapılsa ne olur, asfalt işi olsa ne olur, bilmem ne olsa ne olur" diyemez; bankalar durduğunda, enerji durduğunda, diyemez.

Mustafa ağabey İzmir'i bilir; işverenler Türkiye'de ilk kez işçi karşıtı yürüyüşü 18 Haziran 1975'te yaptılar. 16 Haziran 75'te İzmir'de Halil Tunç şalter indirdi; iki gün sonra Konak Meydanında Atatürk Anıtına yürüyüp siyah çelenk bırakmışlardı.

SALONDAN- Toprak sanayii işverenleri yaptı...

YILDIRIM KOÇ- Tektir. Niye? Enerji, kan, hayat götüren şeydir. Haberleşiyor ve kapitalizmin sinir merkezi... Bunları

135

durdurabilirsek, halledemeyeceğimiz mesele yok. Durduramazsak; zaten onun için buraları özelleştiriyor. Nereeler özelleştiriliyor; enerji, Elektrik Kanunuyla birlikte özelleştiriliyor, telekom ve bankalar ilk özelleştirilecekler arasında. Yani "üretimden gelen güç" dediğimizde, öyle biz "yürüdük de almadık mı?.." Hayır, o değil; 2 milyon kişi Kızılay'a gelebiliyor muyuz? "Bana söz verdin kardeşim, beni rezil ettin. Ben MHP'liyim, milletin yüzüne bakamıyorum; 'MHP'ye oy verin" diye yalvardım, yakardım; şimdi adamlar beni bulsalar yüzüme tükürüyorlar" diyebiliyor muyuz?

SALONDAN- Hocam bu da olmuyor. Partileri ziyaret ettik; ben Cumhuriyet Halk Partiliyim, tam Cumhuriyet Halk Partisinin önünden geçerken kenarda kaldım. Doğru Yol'a geçtik; "ben Doğru Yolcuyum" diyen yine uzak kaldı.

YILDIRIM KOÇ- Tutturamazsak gidiyoruz.

İkincisi, tüketimden gelen bir gücümüz var. Bu, çok çağdaş bir olay, çok medeni bir olay, hiçbir sıkıntısı yok. Bunun iki boyutu var; bir boyutu yeni geliyor. Bir boyutu da BİFA ya da Eti konusu. Eti, Tek Gıda örgütü; "Eti'nin mamulünü mü alalım; biraz daha ucuz olsa bile BİFA'nın mı? BİFA sendikası; Eti'ninkini alalım." Yani anlamlı ayrımcılık diyebileceğimiz bir şey. İkincisi, çok somut örnektir; yıllardır tartışıyoruz, ama bir türlü bunu yapamadık. Arçelik'te grev var; Arçelik'te grev olduğunda, Arçelik kime bağlı; Koç Holdinge. TÜRK-İŞ'in yapması gereken şu: Koç Holdinge bağlı şirketler hangileri; kardeşim bunların ürünlerini alalım. İki; Koç Holdinge bağlı Migros var, Migros'un bir de yan kuruluşları var, Şok marketler falan var. Sıraya girip, 100'er-50'er gruplar halinde bloke edelim; 10 milyon lira bir golfret, 10 milyon lira bir sakız. Bu çok kolay ve hiçbir cezası yok. Koç'un başka nesli var; Koçbank'ı var. Koçbank'ta 1 milyon liraya vadesiz mevduat hesabı açtırsın 100 kişi, ertesi gün gitsin hesabını kapatsın, "param tehlikede" diye. Böyle yaptığınız an,

136

Kritik nokta şu: İşçinin "bu partilerden bıktık, Allah tümünün belasını versin; bir şeyler yapalım" diye bir olayı yok. Siyasete güven var, millet umudunu Adalet Partisine bağlamış, DP'nin devam olarak, bir kısım ufak da olsa Cumhuriyet Halk Partili, böyle bir ortam var. Yani millet gerçekten, Mustafa ağabeyin dediği doğru, siyaset kurumu Meclis, siyasi partiler yıpranmamış. İkincisi; 15 sendikacının, sendikalarının yetkili organlarında böyle bir karar yok. Yani İstanbul İşçi Sendikaları Birliği Müessesiler Heyeti -o dönemki tabiriyle- toplanıp, böyle bir karar alıp da değil; 15 sendikacı, "hadî gelin, kuralım" oluyor. Partiyi götürüyorlar, parti büyüyemiyor. Hatta parti kurulduğunda, çok komik bir biçimde, programı yok. Programsız parti olur mu; programı yok, programı 6 ay sonra yazılıyor, böyle bir dönem.

SALONDAN- Programı bir avukat yazıyor.

YILDIRIM KOÇ- O avukat da bir komünistin arkadaşışmış, Mihri Belli'nin arkadaşı çıkıyor. Yani yazdıranlar da yazdırdıkları kimsenin kim olduğunu bilmiyorlar. Yazdırdıkları avukat, tescilli komünist Mihri Belli'nin arkadaşı, Mihri Belli'ye gidip birlikte yazmışlar programı, Mihri Belli'nin anılarında yazıyor. Millet partinin peşinden gitmiyor, TÜRK-İŞ Genel Merkezi, rahmetli Demirsoy ve Halil Tunç, partiye diresek çeviriyorlar. Nuri Beşer, önce bunları biraz oy alıyor, -Nuri bey, dünyalar tatlısı bir insandır- daha sonra Adalet Partisinden milletvekili oluyor. Nuri bey, 60'ta Genel Başkan'dır ve Nuri bey de bırakıyor. Bu arada Ankara'da Sevgi Demirsoy ekibi, partilerle; rahmetli İnönü'yle, o dönemki parti yöneticileriyle ilişkileri kurmak için İstanbul'a alternatif bir "Çalışanlar Partisi" projesi ortaya atıyorlar, Türkiye Çalışanlar Partisi. Bu da çok ilginç; çünkü Çalışanlar Partisi Projesinin programını hazırlayanlar içinde Kaya Özdemir var, Sadık Şide var, Sadun Aren var, -daha sonra TIP'in Genel Başkanı- Doğan Avcıoğlu var ve Mümtaz Soysal var, yani böyle bir acayip yapı.

138

Koç'u teslim alırsınız, Arçelik'i de. Bu da tüketimden gelen gücümüzü hiçbir cezası olmadan kullanılabile yolları.

Son konu, giderek önem kazanıyor ve TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulunda uzun bir aradan sonra ilk kez görüşüldü; onu da tartışalım biraz, ondan sonra istediğiniz an bırakabiliriz, ama bu konuyu mutlaka tartışmamız lazım: 1961 yılında 15 sendikacı bir araya geldi, bir parti kurdu. Başlı çekenler arasında rahmetli İbrahim Delice vardı, Halit Mısırlıoğlu vardı, 15 tane sendikacı; her görüşten, İstanbul İşçi Sendikaları Birliğinden. O zaman İstanbul Bölge Temsilciliğimiz yoktu, 62 Martında filan İstanbul Bölge Temsilciliği kuruldu. Bölge temsilcilerimiz öncesinde, 48'de kurulan İstanbul İşçi Sendikaları Birliği, TÜRK-İŞ içinde ana kitleydi ve hatta biraz da ayrı baş çekerdi, yani 60'a kadar da sanki "merkez benim" derti, öyle bir havası vardı. 57 seçimlerinde TÜRK-İŞ milletvekili vermiş; -54 seçimlerinde TÜRK-İŞ'ten mesela rahmetli Naci Kurt, -TÜRK-İŞ'in Genel Başkanıydı- o dönemde Demokrat Partiden girdi; Recep Kırım hâlâ hayatta, TÜRK-İŞ'in kurucusu, Demokrat Partiden milletvekili oldu- 57'de TÜRK-İŞ'in o zamanki Genel Sekreteri İsmail İnan, -hâlâ hayatta- Cumhuriyet Halk Partisinden milletvekili oldu. Yani her seçim öncesinde TÜRK-İŞ sendikaları teklif bekler, sendikacıları teklif bekler, öyle bir gelenek var; 61'de kimseye gelmiyorlar. 61'de kimseye gelmeyince, İstanbul İşçi Sendikaları Birliği içindeki 15 sendikacı diyor ki, "Kimseye gelmezse, biz gideriz; parti kuralım" ve Türkiye İşçi Partisi diye bir parti kuruyorlar. Kurdukları partinin komünistlikle, sosyalistle falan hiçbir şeyle ilgisi yok. 15 sendikacının çok açıkça hiçbir organ kararına dayanmayan, işçinin böyle bir talebi yokken; çünkü o yıllarda işçinin büyük çoğunluğu Demokrat Partili, ufak bir bölümü de Cumhuriyet Halk Partili. Demokrat Parti devrilmiş, yeni Adalet Partisi kuruluyor ve millet Adalet Partisine doğru giderken, kendilerine teklif gelmeyen 15 sendikacının "hadî biz kurduk, olsun" diye kurdukları bir parti, 13 Şubat 1961.

137

Fakat bunun için Müessesiler Heyetinden yetki alıyorlar TÜRK-İŞ içinde. Yani bir taraftan İstanbul'da TIP var, batma noktasında ve devredilecek adam arıyor, Anadolu'daki bazı yörelerin tabiriyle yıkılacak yer arıyor. Buna karşılık da Ankara'da, hükümete karşı bir koz olsun diye Sevgi Demirsoy ve Halil Tunç'un önderliğinde; Sadık Şide, Kaya Özdemir, Mümtaz Soysal, Doğan Avcıoğlu ve Sadun Aren'in oluşturduğu bir Türkiye Çalışanlar Partisi var, Müessesiler Heyetinin de bu doğrultuda bir karar var. Fakat TÜRK-İŞ'i ciddiye alıp, bakanlarla görüşmeler başladıkları sonra bu proje iptal ediliyor. Oradaki amaç da, bakanları TÜRK-İŞ'le görüşmeye ikna etmek; bakanlarla düzenli toplantılar yapılmaya başlanınca, bu Çalışanlar Partisi Projesi unutuluyor.

İstanbul'daki Türkiye İşçi Partisi de devredilecek adam araya araya bir sürü adamla konuşuyorlar ve sonunda Mehmet Ali Aybar'a gidiyorlar. Mehmet Ali Aybar, 1946'da üniversitede doçentken "Zincirli Hürriyet" diye bir dergi çıkartan, o yüzden atılan, solcu bilinen, TKP ile bir miktar dolaylı bağı olmuş bir adam. Mehmet Ali Aybar diyor ki, "Bana önce bir zaman tanıyın." Mehmet Ali Aybar, o dönem Amerikan Büyükelçisine gidiyor, görüşüyor; onun ardından "Tamam, kabul ediyorum; ama Kurucular Heyeti olarak bir basın toplantısı düzenleyip beni davet edin; ben de bir basın toplantısı düzenleyeyim, daveti kabul edeyim" diyor. Bunun üzerine 15 sendikacı, basın toplantısı düzenliyorlar. Aralarında iki tane de MIT ajanı var. biri Gıda İşçileri Sendikası'ndan, biri de başka sendikadan. İki de MIT ajanıyla 15 sendikacı basın toplantısı yapıyorlar, Mehmet Ali Aybar'ı Genel Başkanlığa davet ediyorlar. Mehmet Ali Aybar da arkasından bir basın toplantısı yapıyor, -öyle komik işler oluyor- "Türkiye İşçi Partisi Başkanlığını kabul ediyorum" diyor ve sendikacılar kurtuluyor, "attık başımızdan" diye. Ondan sonra Türkiye İşçi Partisini eski komünistler, sosyalistler filan doluyor ve Türkiye İşçi Partisi 1963'ten itibaren farklı bir yere gidiyor.

139

SALONDAN- Mehmet Ali Aybar, Amerikan Büyükelçisine niye gidiyor?

YILDIRIM KOÇ- Osmanlı döneminde Şair Eşref var. Şair Eşref'in bir hicvi vardır; der ki, -şimdi tam hatırlamıyorum, 1908'de hürriyet geldi ya İkinci Meşrutiyetle- "Burası bir acayip ülkedir; adamı önce söyler, sonra bilmem ne yaparlar" diyor. 1946'da öyle oluyor. 1946'da Batıyla iyi ilişkiler, demokrasi falan geliştiğinde, 1946 yılının başından itibaren Türkiye'de özgürlük var, Mehmet Ali Aybar da o dönemin gazına gelenlerden. Fakat tam bu özgürlük falan olurken, Sovyetlerden bizden boğazlarda ortak denetim falan istenince, bir de dünya soğuk savaşa gidince, 16 Aralık 1946'da zaten sıkıyönetim var, kim var, kim yok topluyorlar. Tahminimiz şu: Mehmet Ali Aybar, "yeniden 46 Aralık'ı öncesini mi yaşıyoruz, yoksa adam gibi bize izin verecekler mi" diye onun yoklamasını yaptı. Yani izin değil de; hani "sütten ağız yanan, yoğurdu üleyecek yer" misali, adamın ağız bir kere 46'da yanmış. Adama demişler ki, "konuş", adam konuşmuş; 16 Aralıktan sonra da "gel sen, konuş" demişler adama. Adama bir teklif var, "gel, partinin başına geç" diyor. Adam korkuyor; "yine geçerse, 1946'da başıma gelen gibi bir şey mi gelecek; bunun bir aslına öğreneyim" diyor. Çünkü ne olup ne biteceğine birileri karar veriyor.

Değerli başkanlar; şimdi şöyle bir süreç yaşıyoruz: Birincisi; sizler, işyerleriyle çok daha yakın bağları olan insanlarsınız. İşyerlerinde mevcut siyasi partilere müthiş bir tepki var. Eskiden, yani 12 Eylül öncesini birlikte yaşadık, insanların birbirine hakaret ettiği, silah çektiği, adam öldürüldüğü; yani Bursa'da TOFAŞ olaylarını hatırlayın, Iskenderun'da MADEN -İŞ'le ÇELİK-İŞ kapışmalarını hatırlayın, Kırıkkale'deki çatışmaları hatırlayın, İzmir'de TARİŞ'teki 76 ve 80 olaylarını hatırlayın; yani millet birbirine düşman gibi bakıyordu. Şimdi bunlar aşıldı; ekmeğe mücadelesi, bizi bir araya getirdi, eski önyargılar aşıldı. İkincisi;

140

Sekreteri, solcudur. İsmet Yiğit, PETROL-İŞ'ten Komisyon üyesiydi, sol eğilimli. Yani bu komisyonun içinde MHP'lisi de var, İslamcısı da var, sağcısı da var, liberal sağcısı da var, solcusu da var; ama herkeş şu programda anlaştı. 99 Genel Kurulunda, 95 Genel Kurulundan farklı olarak bu program tartışıldı; değişiklikler önerildi, onlar Genel Kurulda yapıldı. 95'te saat 17.00-17.30'du, Divan Başkanı, "Bir program dağıtıldı; karşı çıkan, evet diyen..." dedi, oylandı bitti; yani programın içeriğini kimse tartışmamıştı 95'te, hatırlarsınız. Ancak 99'da bu program okundu, tartışıldı falan, ciddi bir program var. Yani işçi olduğumuz takdirde, bunların herhangi birine "hayır" diyeniniz var mı?

"Yerli ürünlerin kullanımını özendirici politikalar izlenmelidir" dediğimizde, sermayedar buna karşı çıkar. "Fransız mallarını boykot edelim" dediğimizde, TÜSİAD "Durun hele, ne diyorsunuz" dedi; ama "şu yerli malı ürünlerini özendirici politikalar izlenmelidir" dediğimizde, "hayır, izlenmemelidir" diyeniniz var mı? "Kayıtdışı ekonomi ve vergi kaçakçılığı önlenmeli, vergi kaçıranlara, devlet malını çalanlarla aynı ceza verilmelidir" dediğimizde, "hayır" diyeniniz var mı? Ancak sermaye buna "hayır" diyor; çünkü onlar vergi kaçırıyor, hırsız olarak kollarına kelepçe takılıp girmek istemiyorlar.

Giderek şu gündeme geldi: 1997 2 Aralık'ta İstanbul'da, BASİSEN'de bir Başkanlar Kurulu yaptık; orada bu konu yeniden gündeme geldi ve 21 Aralık 97'de Bostancı Kültür Merkezinde, bütün Marmara Bölgesinin katıldığı bir büyük toplantı yaptığımız; orada da bu parti meselesi tartışma gündemine geldi. Son olarak, bu Başkanlar Kurulunda şöyle bir karar alındı: "Bu mesele son derece önemlidir, ciddidir, halktan böyle bir talep var; ama bunu aceleyle getirmek lazım." Çok açıkça ifade edilmese de "TIP'in düştüğü hatalara düşmeyelim; yani 'bu adamlar milletvekili olmak istiyor, tabanın da böyle bir eğilimi yokken böyle bir şey olsun' olmasın." Esnafın iflahı kesiliyor, esnaf örgütleriyle konuşalım;

142

şu anda hiçbirimizin, "Benim partim iktidara gelse, sen gör bakalım, IMF'ye karşı nasıl milliyetçi tavır alacak" deme şansı yok. Açıkçası, 1996'de Refah-Yol kurulana kadar bazı arkadaşlarımız, haklı olarak, "Bu ülkeyi 75 yıldır layık olmayan yönetti; hele biz bir gelelim" diyordu; gördük. Bazı arkadaşlarımız var ki, "DSP hiç gelmedi, o gelsin" diyordu; gördük. Yani herkesi gördük; hiçbiriniz şu anda çıkıp şunu diyemez: "Ben, bilmem ne partisindenim. Ah benim partim bir iktidar da olsa da, bu çalışanları nasıl abat edecek, bu çalışanların haklarını nasıl koruyacak, IMF'ye karşı milli haysiyetimizi nasıl koruyacak" diyemez, diyebileceğimiz durumumuz yok. Ülke elden gidiyor ve bu ülke elden giderken, bir sürü parti de buna "evet" diyor.

Teşkilatlarda şöyle bir havayı yıllardır tartışıyoruz; bunu ilk kez 92 Genel Kurulunda aldık. 92 Genel Kurulunda TÜRK-İŞ'in bir kararı var; -bu Genel Kurul kararları genellikle tartışılmıyor, özellikle 95 hiç tartışılmadı ama -"Sendikacılık hareketinin siyasi alandaki bağımsız gücünün güçlendirilmesi ve kullanılması" diye. 94'te bir program çalışmasına başladık; 150 tane soru çıkarttık, siyasi partilere gönderdik, dedi ki, "Bizim temel taleplerimiz bunlar; siz, bu konularda neler düşünüyorsunuz?" 3 parti cevap verdi; ANAP verdi, CHP verdi, İşçi Partisi verdi. Onun ardından 95 Genel Kurulunda bir program çalışması yapıldı; 99 Genel Kurulunda şu kabul edildi, "Genel Kurul Kararları" diye.

Bu, bizim açımızdan bir program gibi, parti programı gibi bir şey, hayatın her alanında var ve bunu kabul eden Kararlar Komisyonu üyelerini açık açık, kimlikleriyle okuyayım size: Komisyon Başkanı LİMAN-İŞ Genel Sekreteri Erdinç Çakır'dı, sol eğilimli biriydi. SELÜLOZ-İŞ'ten Hikmek Bülbül, Komisyon sözcüsüydü, sağ eğilimli biri. Şeref Korur, TEKSİF'ten Adana Şube Başkanıydı. DOK GEMİ-İŞ'ten Abdurrahman Sarçın vardı, daha farklı bir çizgidedir. Türk HARB-İŞ'ten Mustafa Ak, -Genel Başkan Yardımcısı- MHP'lidir. Ercan İpekçi, TGS Genel

141

köylünün iflahı kesiliyor. Ziraat Odaları Birliği Başkanı zaten ikide bir gelip, "parti kuralım" diyor, Faruk beyin böyle bir eğilimi var. Faruk bey, eskiden -Samsunlu tütün üreticisidir Faruk Yücel, avukattır, çok zeki bir insandır- Tansu Çiller'in son derece büyük savunucusuydu, IMF'yi savunurdu. Bir ara tartıştık; şimdi bizden daha sert IMF karşıtı politikalar savunuyor; çünkü IMF politikalarının ziraat için ne anlama geldiğini bizden daha yakın o yaşıyor.

İşçi arasında bu eğilim, mevcut partilerden soğumuşluk ve hatta tepki geliyor. Memur arasında bu eğilim var. Emek Platformu tarafından yeni bir program hazırlandı, bunu görmüşsünüzdür, bütün teşkilata gönderdik. Bu program, krize karşı bir alternatif program olarak hazırlandı. Baktık ki, MEMURSEN'le, T.KAMUSEN'le KESK aynı şeyleri söyleyebiliyorlar. MEMURSEN İslamcı, T.KAMUSEN eski MHP'li, -şimdi kopardılar- KESK de daha soldaki bazı insanlar; ama aynı şeyleri söyleyebiliyorlar, somut konu olduğunda. Yani bizim kendi içinde yaşadığımız o birlikte davranma alışkanlığı, bunlar içinde de yerleşmeye başladı.

Değerli başkanlar; parti meselesini ciddi ciddi tartışıyoruz, tartışacağız. Eskiden bu yasaktı. Eskiden şöyleydi: Sendikalara ilişkin ilk kapsamlı yasa, 1947'de çıkan 5018'dir ve 5018, 63'e kadar uygulandı. Mustafa ağabey, Faruk ağabey, Veli ağabey filan 5018'i yaşadılar, bilirler. Burada bir ünlü 5. Madde vardı, "sendikalar politikayla uğraşamaz" diye. Siyasetle uğraşmak çok kesin yasaktı; hatta şöyle yasaktı: İktidarda Demokrat Parti varken, CHP'lilerin yönetimde olduğu İstanbul Tekstil İşçileri Sendikası -Mahir Ersoy'ların Sendikası- "Dışarıdan pamuk ipliği geliyor, pamuk ipliği üreten fabrikalar kapandı" dediğinde, "vay, politika yapıyor" diye aleyhinde dava açılmıştı filan... Öyle bir dönem; "İktidardaki partiden yanaysanız politika yapmıyorsunuz, iktidardaki partiye karşıysanız politika yapmıyorsunuz" diye 5018'in 5. Maddesinden adamı götürürlerdi.

143

Buna tepki olarak 1963 yılında kabul edilen 274'le siyaset yasağı kalktı. Sadece şu yasak getirildi: "Siyasi partinin adıyla sendika kurulamaz, karşılıklı bağlı falan yapılamaz." Fakat bu dönemde de bir sürü hata yapıldı. DİSK, 75-77 döneminde TKP'nin denetimindedir, 77-80 döneminde diğer grupların denetimindedir ve bu çok tepki yarattı. Bunun üzerine, 1982 Anayasasının 52. Maddesi ve 2821'in 37. Maddesiyle müthiş yasaklar geldi. Kayseri'de bir pastırmalı pide davası vardı mesela, belki hatırlarsınız; grev vardı, SODEP'li yöneticiler, grev gözcülerine pastırmalı pide götürdüler diye haklarında dava açılmıştı. 85 miydi neydi; Kayseri'de pastırmalı pide davası.

1995 yılında Anayasasının 52. Maddesi kaldırıldı; 1997'nin 28 Haziranında 4277 sayılı Yasayla 37. Madde hemen hemen kaldırıldı. Bugün tarihimizin, sendikaların siyasetle uğraşması açısından en özgür ortamındayız. Şunlar mümkün: Sendikalar parti kurabilir, sendikalar bir aday destekleyebilir, sendikalar bir partiye para desteği verebilir. İki şey yapılamıyor: 4277'yle 37. Maddeyi büyük ölçüde kaldırırken, 40. Maddeye bir cümle eklediler: "Parti, sendikaya para yardımıyla bulunamaz; ama sendika, partiye para yardımıyla bulunabilir." Bir de Anayasasının 82. Maddesi var; sendikacı olarak milletvekili seçilirseniz, buradaki göreviniz bitiyor. Eskiden şöyleydi: 37. Madde eskiden o kadar kötüydü ki, 97'ye kadar, siz şube başkanı olarak Doğru Yol Partisinin il başkanlığına seçildiğiniz anda, sendikadaki göreviniz düşüyordu; o kalktı. Şu anda "parti kuralım" dediğimiz takdirde, tüm teşkilatın şube başkanı olarak, il başkanı olabilirsiniz. Tek sorun, Anayasasının 82. Maddesinde; milletvekili olduğunuz an, sendikadaki göreviniz sona erer. İkinci kısıtlama; MHP size para yardımıyla bulunamaz, CHP size para yardımıyla bulunamaz; ama sendika olarak biz, istediğimiz partiye, kendi partimizi de kurarsak oraya yardımda bulunabiliriz. Yani hukuki açıdan bakıldığında, 12 Eylül sonrası 5018

144

toplanması lazım, "istifa edin" demeleri için. İkincisi; hızla bütün bölgelerde, bölgeye bağlı tüm şubelerle toplantılar yapıp kararlar çıkartmamız lazım. Ondan sonra her ilde TÜRK-İŞ Genel Merkezinden birinin katılımıyla, o ildeki şube yönetimleri ve temsilcilerle toplantılar yapmamız lazım ve bu birkaç ay içinde geceli-gündüzlü bir çalışma sonrasında; mesela Cumhuriyet Halk Partisinden bir günde 20 bin kişi, ertesi gün MHP'den bir günde 50 bin kişi, ertesi gün Doğru Yol'dan... Ama bunlar hep kampanyalar biçiminde, basına da yansiyacak; "Bugün CHP'liler istifa ediyor, etmeyen namussuzdur" veya "Bugün Doğru Yolcular istifa ediyor, haydi bakalım gidiyoruz beyler, istifa etmeyenleri kendi aramızda yaşatmayacağız" falan... Ertesi gün ANAP'lılar istifa ediyor, ertesi gün bilmem neciler istifa ediyor. Bunu diyebildiğimiz takdirde, birtakım şeyleri başarabiliriz. Başkanlar Kurulu belirleyici.

Gerçekten işyerlerinde bunu anlatmadığınız zaman, "bilmem kimileri, milletvekilliği kapmak istiyor" diyor. Ben, şuna tanığım: Nami Çağan'la toplu sözleşme masasında otururken, Nami Çağan, Bayram beye şunu dedi: "İstedığınız ilden birinci sıradasınız, Ecevit haber gönderdi falan..." Yani milletvekili olmak istendiğinde, TÜRK-İŞ'in tepesindeki 5 kişinin böyle bir derdi yok; ama olay şu: Ülke gerçekten elden gidiyor. Ben, 50 yaşındayım; hayatımda bu ülkenin bu kadar tehdit altında olduğunu bilmiyorum. Sermayenin böyle bir derdi yok.

Buyurun Veli ağabey.

VELİ EKER- Saygıdeğer Hocam; TÜRK-İŞ'te zaman zaman "Çalışanlar Partisi" diye, herkesi kavramak suretiyle içine alacak bir oluşumdan söz ediliyor. Özellikle esnaf kesimiyle tarım kesimindeki insanlar; yani ülkede şu anda fiilen 22 milyon istihdamlı insan varsa, bunun yarısı da tarımla uğraşıyorsa, bunun yarısı esnafsa, kalan 5 milyon memur, işçi, işsiz insanların

146

döneminin daha kötüsüydü; ama şimdi olağanüstü genişlikte bir şeyimiz var. Bu meseleyi ciddi olarak tartışıyoruz ve önümüzdeki haftalarda, aylarda bu mesele herhalde TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulunun özel bir oturumunda ele alınacak ve bu yoldan çözülmeye çalışılıyor.

SALONDAN- Tam zamanı...

YILDIRIM KOÇ- Sayın Başkan, ben de aynı kanıdayım; yani olay olgunlaşıyor.

Değerli başkanlar; bir 5-10 dakika soruları konuşalım, ondan sonra bitiriyoruz.

SALONDAN- Hocam, Emek Platformunun genelini kapsayan bir partileşme mi; yoksa sadece TÜRK-İŞ...

YILDIRIM KOÇ- Düşünülen şu: Emek Platformu içinde bazı arkadaşlarımız bu eğilimde değil. Mesela MEMURSEN'ciler bu eğilimde değil, "benim partim var" diyor ya da HAK-İŞ'çiler bu eğilimde değil, aşağı yukarı "benim partim var" diyor. Emek Platformu içinde olanların bir bölümüyle Emek Platformunda yer almayan çiftçiler ve esnafın da içinde olabileceği; bu ülkeyi seviyorsa, vatansverse, yurtseverse, namusluysa, işverenin de olabileceği; ulusalcı çizgide, çalışanların haklarını koruyan, millici çizgide antiemperyalist, IMF karşıtı, çalışanların da haklarına saygılı; içinde işçinin de, köylüsünün de, memurunun da, esnafının da bulunacağı; ama bu ülkenin çıkarlarını her şeyin üstünde tutan, yolsuzluklarla mücadele etmeyi temel alan bir parti.

Buyurun.

SALONDAN- Eğer bu işte samimiyseniz, şu anda siyasi partilere üye olan örgüt içerisindeki arkadaşlarımız, bu arada istifa etmeleri gerekiyor mu?

YILDIRIM KOÇ- Şöyle olur herhalde: Geçmiş hatalarını yapmamak için, bu konuda mutlaka bir Başkanlar Kurulunun ciddi

145

durumu... Buradaki bu olay çok hassas. "Çalışanlar" dediğiniz zaman, herkes, memur da olsa, işçi de olsa, subay emekli de olsa, kendini çalışan olarak görebiliyor; ama Emek Platformu gibi belirli konuları çok uç olarak söylediğiniz zaman, bazı insanlar, kendi ideolojisine göre veya karşınızdaki sizin ideolojinize göre bir projeksiyon yapıldığı iddiasında. İyi niyetle meseleyi anlatırken, nasıl benim siyasi kanaatim varsa, Hocamın da siyasi kanaati olacak; ama adam diyor ki, "Hayır, öyle değil, böyledir." Onun yaptığı o projeksiyonu başka noktalara getiriyor.

Ben, Ramazan böyle aynı görüşte değilim. İşyerlerine bunu asarak değil; bizim ülkemizde genellikle bu iletişim araçlarıyla, basınla, özellikle televizyonlarla, herkes ailesiyle bu meseleyi konuşurken var. Bakın, şu konu zaman zaman başımıza geliyor: Çok değişik bir talimatı altyapı oluşturmadan işyerine astığımız zaman, hemen birisi "çok iyi" derken, birisi aksine tepki koyar; yani hiç düşünmeden, böyle bir yapımız var ve sonradan da bu olumsuz durumu olumluya çeviriirken çok zorlanırsınız. Ama altyapısı yapılıyorsa, "ben zaten onu biliyordum, öyle olacaktı" diye o da hoş güzel konular oluyor.

Ben, 3 yıldan beri hizmet yapıyorum ve Eskişehir'de bu ıstırapı çektim. Son zamanlarda birleşerek belirli konuları bir yere getirmeye çalıştık, bunları izah ettik; ama bu altyapı olmadan önce olmuyor, tutturamıyoruz. Yani adamı Ankara'ya 24 Temmuz 99'da getireceğiniz zaman, dönerini, 403 marka arabayı garanti etmenize rağmen, dönüşte diyor ki, "Olmaz Başkan, bir başka konu var, bir daha seninle gelmem." Ne oldu; "Hani şu olacaktı." Biz, insanları biraz da gençliğinden itibaren bu işe sevk edemediğimiz için; özellikle bizim gibi yaşlılar, 40-50 yaşındaki insanlar, bu işe bakiş açısı çok daha değişik. Ama genç nesle, yani yeniden oluşan, nasıl dünya yeniden oluşurken sermaye onlara başka türlü bir formasyon veriyorsa, biz de o gençlere o şekilde yaparak bu işe getirmek lazım.

147

YILDIRIM KOÇ- Ramazan ağabeyin dediği de, o altyapının oluşturulması zaten.

VELİ EKER- Şunu arz etmeye çalışıyorum: Altyapı derken, işyerindeki insan değil. Emekliliği gelmiş insanın gidip, "ben sendikacıyım" dediğin zaman, ne kadar kıdem tazminatını, nasıl olacağını hesabını yapıyor. O dönem zaman zaman bizde kopukluk yaratıyor; ama genç nesle, özellikle hanımlara; işçiyse hanımına verebildiğiniz meselede kurtarırsanız bu işi. Keza tüketimden gelen güç de böyle; hanımla anlaşılırsa bu iş oluyor. Değilse, Okey arkadaşın olunca, olmuyor bu iş.

YILDIRIM KOÇ- Onun için Kadın Büromuzun, Şule'nin iyi çalışması gerekiyor.

VELİ EKER- Şule hanımın çalışması iyi de, bizim de ona yardımcı olmamız gerekiyor, Şule hanım bu işi tek başına beceremez.

Teşekkür ederim.

YILDIRIM KOÇ- Teşekkür ederim.

Veli ağabey bitirdi; Mehmet Kanca, sonra Bekir Başkanda.

MEHMET KANCA- Ben, inşaata subasmandan hiçbir zaman başlamayı sevmem, temelden başlamak lazım. İşyerindeki eğitim, bana göre subasmandır. Hem "Emek Platformunun bazı bileşenleriyle birlikte bu işi yapacağız" diyoruz; hem onların karar alıp almadıklarını bilmiyoruz. Önce onlarla bir mutabakat sağlanması lazım. Sonra tabandan tavana hareket... Eğer bu noktada buluşabilirsek, bu işi sağlıklı götürürüz; yoksa Mehmet Ali Aybar'a kaptırdığımız gibi, birilerine tüzüğü kaptırırız.

YILDIRIM KOÇ- Burada kritik olan da şu: Önce Başkanlar Kurulunun özel gündemle bu konuyu ele alması ve bu konuda ilke kararı aldıktan sonra kapsamlı bir stratejinin oluşturulması.

Bekir Başkan, buyurun.

BEKİR AVCI (Konya Şube Başkanı)- Hocam, ben Veli

Başkanıma katılıyorum; ancak farklı bir konuya değineceğim: Sözleşmeden sorumlu Sayın Devlet Bakanı Mehmet Keçeciler'in 5 Nisan Perşembe günü Takvim Gazetesinde talihsiz bir beyanata var; kamu işçilerinin bedel ödemediğini söylüyor, "Emekli ödedi, memur ödedi, patron ödedi, holding ödedi, asgari ücretli ödedi, çiftçi ödedi, esnaf ödedi; ancak kamu işçisi bu krizden dolayı bir bedel ödemedi, onlar da ödeyecek" diyor. Dolayısıyla bu gazeteyi de, bugünün konusu olduğu için yanımda getirdim ve o gazeteyi size vermek istiyorum. Şube başkanı olarak 6 tane işyerim var; her bir işyerinde de bunun kampanyasını başlattım, ön yazısını yazdım. Yaklaşık 2 400 üyem var; muhtemelen yarın öbür gün Ankara Genel Merkezim YOL-İŞ Sendikasına bir nüshası, diğer nüshası da bana ulaşacak; ben bizzat 2 400 imzayı kendi elimle Devlet Bakanı Mehmet Keçeciler'e vereceğim. Eğer sayın başkanlar uygun görürse, -TÜRK-İŞ önderliğinde mi olur, TÜRK-İŞ il temsilcileri mi olur, bölge temsilcileri mi olur- o gazeteyi ben size veriyorum; çoğaltın, işyerlerinde bir kampanya başlatıp, deminden beri tartıştığımız eylemlerin sıralanması noktasında bir adım olarak, ilk adım olarak böyle bir tepkiyi direkt Bakana iletmek adına düşünmeye sahibim. Sizler de buna iştirak ederseniz sevinirim. Ben, kendim Şube Başkanı olarak, TÜRK-İŞ İl Temsilcisi olarak bunu yapıyorum, yapacağımı da beyan ediyorum.

SALONDAN- Arkadaşlar, her birimiz ayrı ayrı illerden geldik. Zaman olarak, ben zamanın tam zamanı olduğunu ve tabanda da şu anda herkes kendi partisine tam tepkiyi gösterdiği zaman olarak görüyorum. Ama diğer illerde nedir, bilmiyorum, ben kendi ilim için söylüyorum. Zaman budur, bu zamanı iyi değerlendirmek gerekiyor.

YILDIRIM KOÇ- Çok teşekkür ediyoruz, iyi akşamlar. Yarın sabah yeniden buluşacağız.